

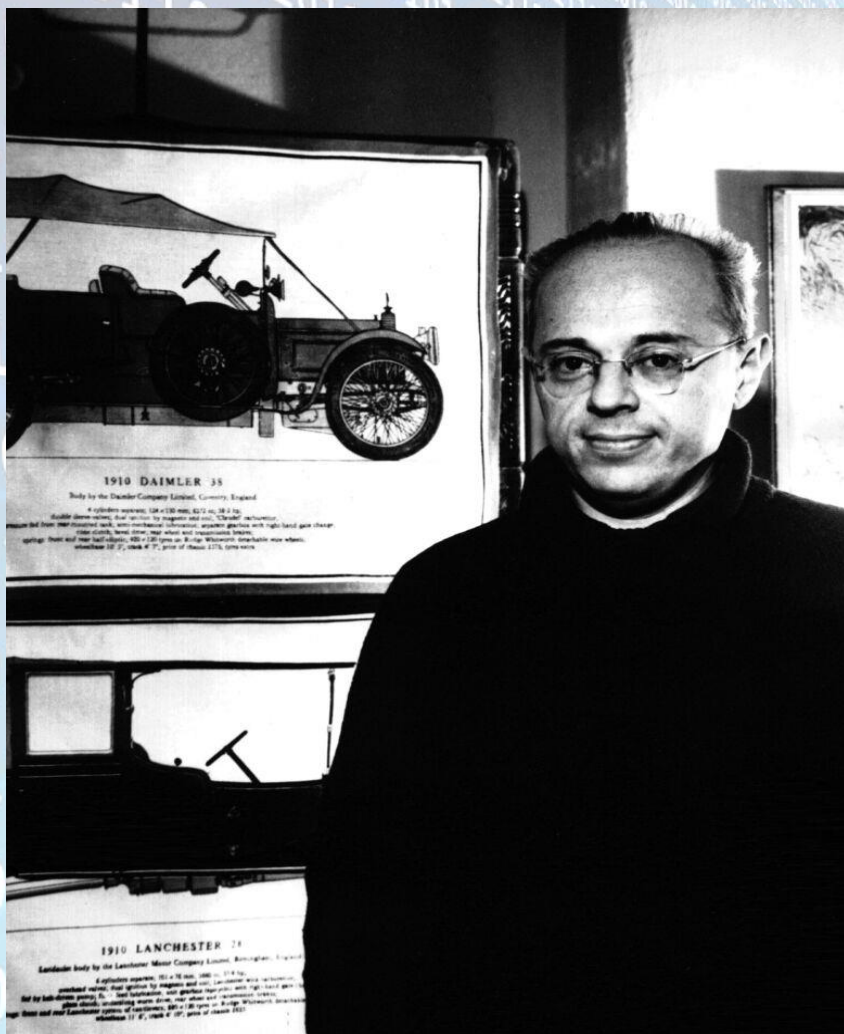
Stanisław Lem

1921-2006

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Stanisław Lem urodził się we Lwowie 12 września 1921 roku. Jego rodzicami byli Samuel Lem i Sabina z Wollendrów. Od 1932 roku był uczniem II Państwowego Gimnazjum im. K. Szajnochy we Lwowie, gdzie w 1939 r. zdał maturę. Podczas wojny studiował medycynę w lwowskim Instytucie Medycznym, w lipcu 1945 r. w ramach akcji repatriacyjnej wraz z całą rodziną przyjechał do Krakowa i studia te kontynuował na Wydziale Medycyny Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zakończył je w 1948 roku, nie złożył jednak końcowych egzaminów i w rezultacie nie otrzymał dyplomu lekarskiego.

Źródło: <https://klp.pl/solaris/a-10011.html> ;
https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

copyright: © by Tomasz Lem
www.roklema.pl

nazwisko® LEM jest zastrzeżonym prawnie słownym
znakiem towarowym

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Pierwszymi utworami Lema, które publikował jako student medycyny, były opowiadania o tematyce wojennej, okupacyjnej oraz zawierające elementy fantastyki naukowej – drukowane w latach 1946–1948 na łamach „Kuźnicy”, „Żołnierza Polskiego”, „Odry” i „Co Tydzień Powieść”. Jako autor fantastyki zadebiutował opublikowanymi w „Tygodniku Powszechnym” opowiadaniem *Obcy*, *Ogród ciemności* i *Dzieje jednego odkrycia*; większość z tych wczesnych opowiadań ukazała się w 2005 r. w zbiorze *Lata czterdzieste. Dyktanda*. W 1946 r. ukazała się drukowana w odcinkach w „Nowym Świecie Przygód” (nr 1 z 29 marca) nowela fantastycznonaukowa *Człowiek z Marsa*, napisana przez Lema jeszcze podczas okupacji.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

W latach 1946–1948 Lem publikował również wiersze w „Tygodniku Powszechnym”. Najlepsze z nich zostały potem przedrukowane w 1975 r. w książce *Wysoki Zamek. Wiersze młodzięcze*.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

copyright: © by Tomasz Lem
www.roklema.pl

Źródło: <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/100657/wysoki-zamek-wiersze-mlodziencze>

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Pierwszą powieścią w dorobku pisarza był utwór współczesny *Szpital przemienienia*, który pisarz ukończył w 1948 r., na ostatnim roku studiów. Akcja rozgrywa się w sanatorium dla psychicznie chorych likwidowanym przez Niemców w 1940 r. Powieść nie doczekała się publikacji przez kilka najbliższych lat. Było to spowodowane zablokowaniem wydania tej pozycji przez redakcję wydawnictwa „Książka i Wiedza”, która zażądała dopisania do *Szpitala...* dwóch kolejnych części, by całość była zgodna z ówczesną linią ideologiczną i aby zrównoważyć wymowę zbyt pesymistycznej pierwszej części. Wszystkie trzy części, ukończone ostatecznie w 1950 r., mogły się ostatecznie ukazać pod tytułem *Czas nieutracony* nakładem Wydawnictwa Literackiego w 1955 r. Jako samodzielna powieść *Szpital przemienienia*, pozbawiona wcześniejszych ingerencji w pierwotną postać, została wydana dopiero w roku 1975. W późniejszym okresie Lem nie zezwalał na wznawianie całości trylogii. Wyraził zgodę jedynie na druk po jednym rozdziale z każdej narzuconej mu części – *Wśród umarłych* i *Powrót* – w zbiorze *Lata czterdzieste. Dyktanda* z 2005 r.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

StANISŁAW LEM
StANISŁAW LEM
stANI sŁAW LeM
LeM StANISŁAW

czas nieutracony
tom I
szpital przemienienia
wydawnictwo literackie kraków

StANISŁAW LEM
StANISŁAW LEM
stANI sŁAW LeM
LeM StANISŁAW

czas nieutracony
tom III
powrót
wydawnictwo literackie kraków

LEM
SZPITAL PRZEMIENIENIA

StANISŁAW LEM
StANISŁAW LEM
stANI sŁAW LeM
LeM StANISŁAW

czas nieutracony
tom II
wśród umarłych
wydawnictwo literackie kraków

Czas nieutracony. T. 1, Szpital przemienienia / Stanisław Lem. - Wyd. 3. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1965. Sygn. M 011256/I, M 011561/I

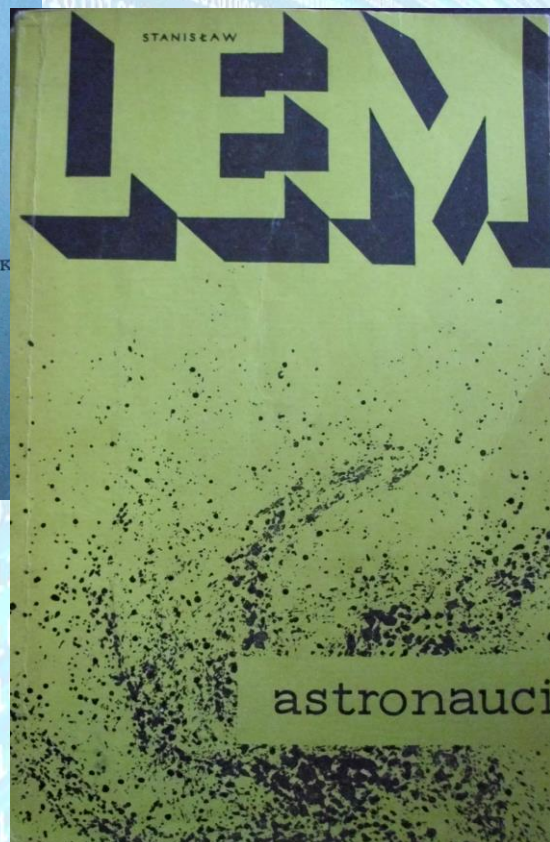
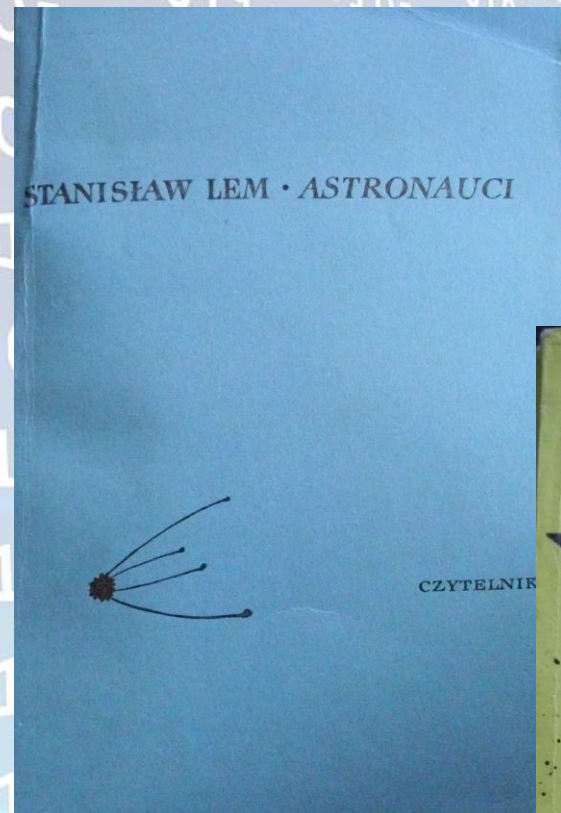
Czas nieutracony. T. 2, Wśród umarłych / Stanisław Lem. - Wyd. 3. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1965. Sygn. M 011257/II, M 011562/II

Czas nieutracony. T. 3, Powrót / Stanisław Lem. - Wyd. 3. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1965. Sygn. M 011258/III, M 011563/III

Szpital Przemienienia / Stanisław Lem. - [Wyd. 4 [i.e. 5]]. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1982. Sygn. M 035733

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Podczas pobytu w Zakopanem latem 1950 Stanisław Lem spotkał przypadkiem ówczesnego prezesa Spółdzielni Wydawniczej „Czytelnik” – Jerzego Pańskiego, z którym dyskutował o braku polskiej literatury fantastycznej. Za jego namową napisał w krótkim czasie powieść *Astronauci*, która została wydana również bardzo szybko – już w 1951 r. Debiut książkowy Lema – fantastyczna opowieść o losie wyprawy na Wenus

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Astronauci / Stanisław Lem . - Wyd.5.
Warszawa : "Czytelnik", 1957. **Sygn. M 005914**

Astronauci / Stanisław Lem . - Wyd.6.
Warszawa : "Czytelnik", 1957. **Sygn. M 014889**

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

W roku 1954 Lem opublikował tom *Sezam i inne opowiadania*, gdzie pojawiły się, oprócz kilku mniej popularnych opowiadań, pierwsze utwory związane z cyklem *Dzienniki gwiazdowe*. W 1955 r. został wydany *Obłok Magellana* – utopijna powieść o wyprawie do najbliższego Ziemi układu gwiazd Alfa Centauri.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Obłok Magellana / Stanisław Lem. - Wyd. 6.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1970.
Warszawa : "Czytelnik", 1957. Sygn. M 018381

Stanisław Lem

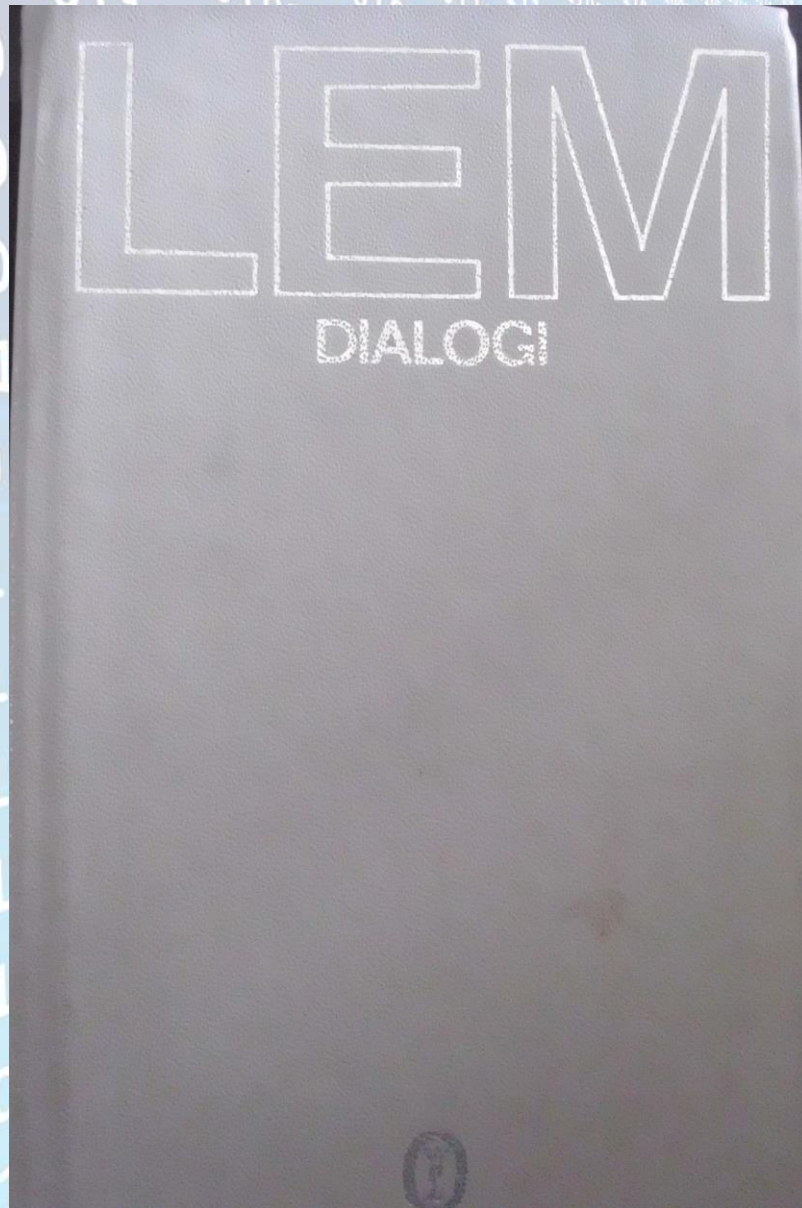
LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Dzieła z tego okresu były napisane zgodnie z regułami realizmu socjalistycznego ; ze względu na istnienie cenzury inaczej nigdy nie mogłyby się ukazać w oficjalnym obiegu. Dla Lema, który borykał się z problemami materialnymi, publikacja ich była jedynym źródłem utrzymania. Niewątpliwie utwory te były jednakże świadectwem zarówno pewnego zauroczenia młodego Lema ideą komunizmu, jak i przejawem naiwności politycznej pisarza, który doświadczył realiów sowieckiej okupacji we Lwowie. Autor w późniejszym okresie wstydził się swoich wczesnych utworów i albo długo nie zezwalał na ich wznowianie (*Astronauci*, *Obłok...*), albo całkowicie blokował kolejne wydania (*Sezam...*, *Jacht...*) – uznając, że nie były to wartościowe i dojrzałe pozycje, choć np. w *Sezamie...* znajduje się pięć pierwszych podróży Ijona Tichego - bohatera kilkunastu jego opowiadań i powieści (cykl *Dzienniki gwiazdowe*, *Kongres futurologiczny*, *Wizja lokalna*, *Pokój na Ziemi*). Z drugiej strony, to właśnie nieoczekiwany sukces wydawniczy *Astronautów* skłonił go do napisania kolejnych utworów fantastycznonaukowych.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

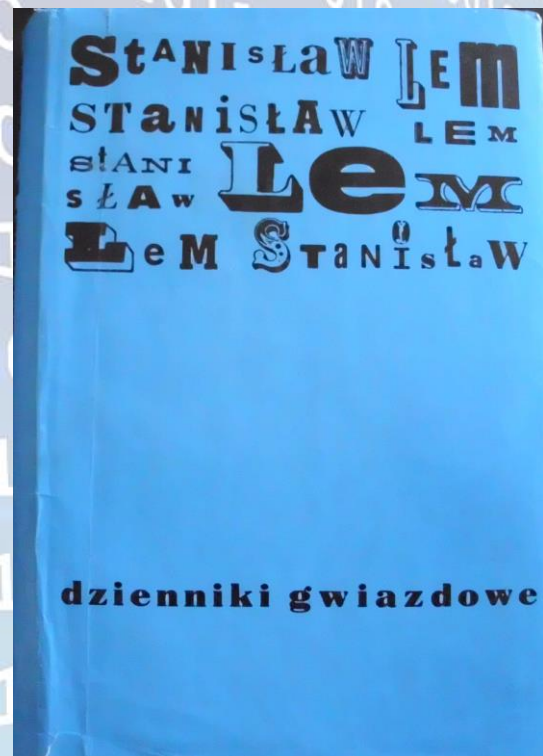
W 1957 r. ukazała się pierwsza w polskim piśmiennictwie popularna monografia poświęcona cybernetyce – *Dialogi*, gdzie w formie wyrosłej z tradycji dialogów Platońskich Lem dokonuje m.in. krytycznej analizy mechanizmów społecznych w centralnie sterowanym systemie polityczno-ekonomicznym. Jest to znacząca pozycja w dorobku pisarza, otwierająca obszerny nurt naukowej eseistyki.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Dialogi / Stanisław Lem. - Wyd. 3.
Kraków ; Wrocław : Wydawnictwo Literackie, 1984.
Warszawa : "Czytelnik", 1957. **Sygn. M 037531**

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

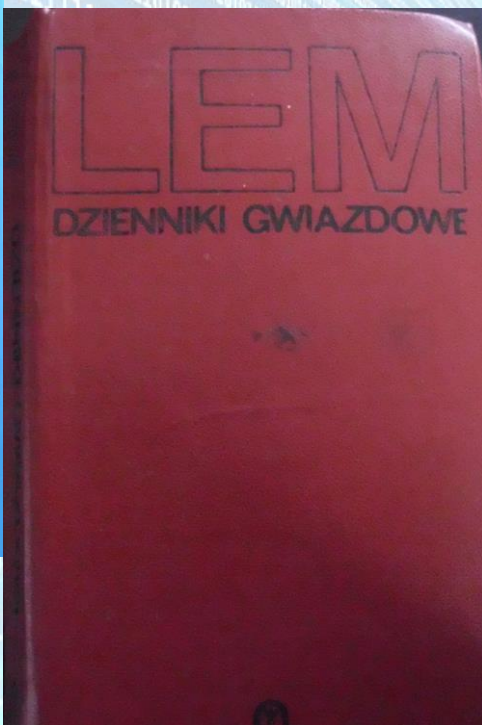

Dzienniki gwiazdowe / Stanisław Lem .

Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1966. Sygn. M 013053

Dzienniki gwiazdowe / Stanisław Lem . Wyd. rozsz.

Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1982. Sygn. M 035933

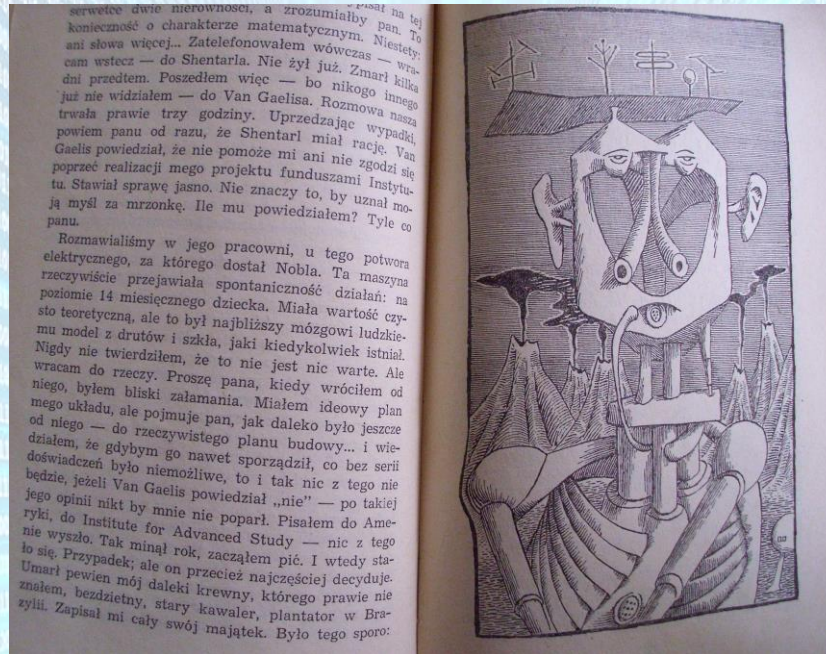
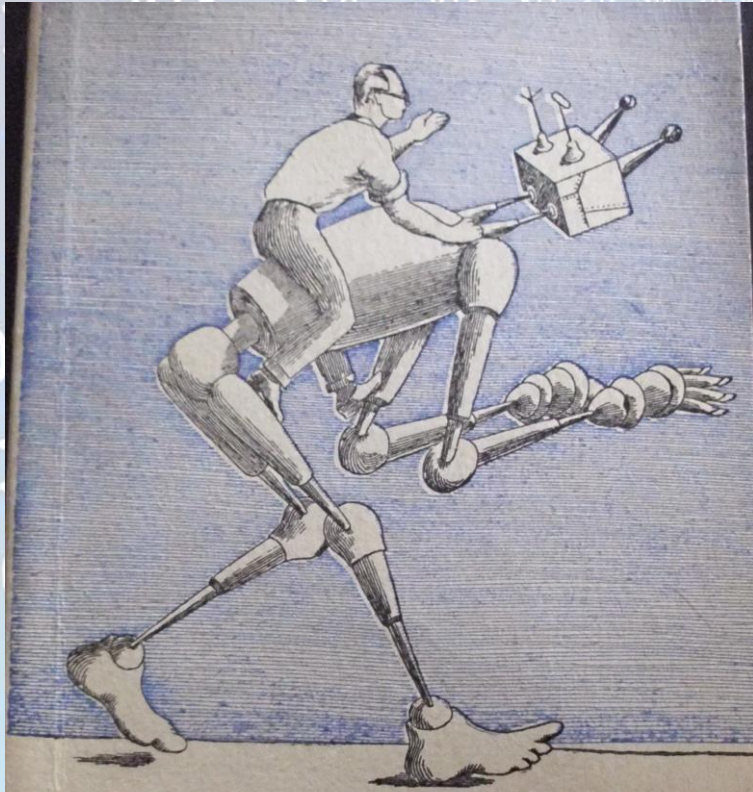

W 1957 r. ukazały się trzy nowe podróże znanego z *Sezamu...* kosmicznego wędrowcy Ijona Tichego w zbiorze groteskowo-satyrycznych opowiadań filozoficznych zatytułowanym *Dzienniki gwiazdowe*. Następne wydania zbioru z kolejnymi opowiadaniem (ale już bez utworu *Podróż dwudziesta szósta i ostatnia*) były opublikowane w latach 1961 (jako *Księga robotów*), 1966, 1971, 1982 oraz 1994, czyli w zasadzie przez cały okres twórczości pisarza, uzupełniane dodatkowo cyklem *Ze wspomnień Ijona Tichego* przedstawiającym sylwetki różnorodnych szalonych naukowców w opowiadaniach pisanych w większości w tonacji poważnej, mieszczących się w konwencji dziewiętnastowiecznej opowieści o „cudownym wynalazku”

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

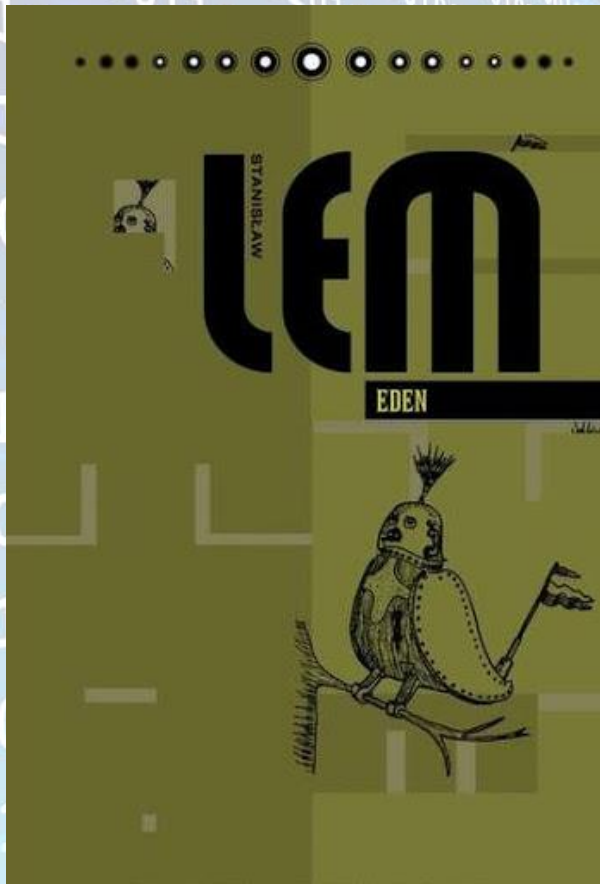

Księga robotów / Stanisław Lem ; il. Daniel Mróz
.- Warszawa : "Iskry", 1961. Sygn. M 006435

STANISŁAW LEM
KSIĘGA
ROBOTÓW

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

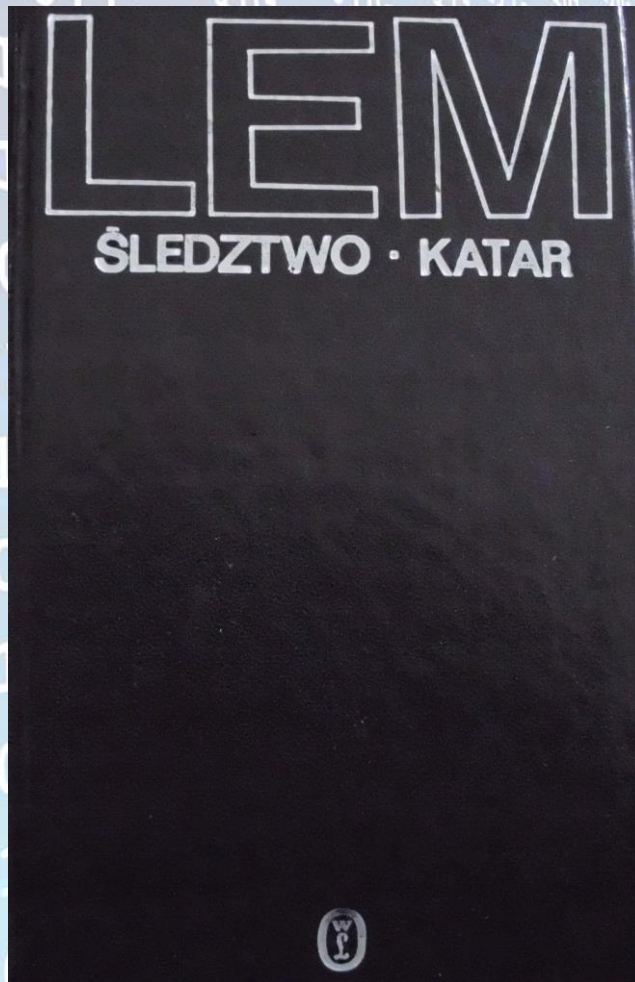
W roku 1959 Lem powrócił do tematyki dalekich wypraw kosmicznych w powieści *Eden*. Charakterystyczny dla jego twórczości motyw kontaktu z obcą cywilizacją następuje w wyniku wypadku pojazdu kosmicznego spowodowanego błędem nawigacyjnym i przymusowym lądowaniem na obcej planecie, w sposób dalece odbiegający od tradycyjnego schematu fantastyki naukowej. Powieść ta wyznacza początek dojrzałej twórczości fantastycznonaukowej pisarza i stała się pierwszym utworem zaliczanym do kanonu powieści s-f.

Źródło: <http://przeczytane.org/stanislaw-lem-eden/>

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

W 1959 r. ukazało się dzieło *Śledztwo*, tylko sugerujące tytułem powieść kryminalną i w punkcie wyjścia przypominające klasyczny romans detektywistyczny. Dalsza akcja rozbudowywana wokół makabrycznych zniknięć zwłok z kostnic okazuje się w istocie oryginalną zagadką typu fantastycznonaukowego, osnutą wokół problemów wynikających z istnienia mechanizmu przypadkowości, który wpisany jest w konstrukcję świata. Temat ten był rozwijany przez Lema w dalszej twórczości.

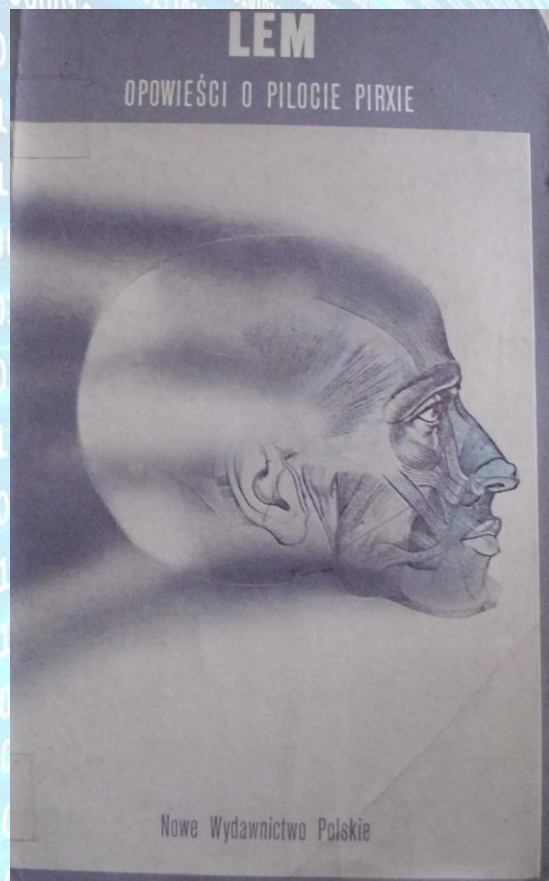
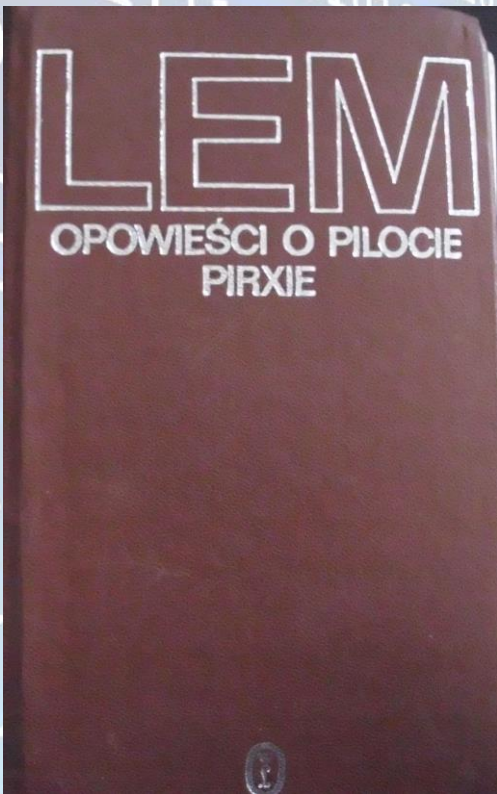
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Śledztwo ; Katar / Stanisław Lem.

Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1982. Sygn. M 035312

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Rok 1959 był również debiutem sympatycznego pilota Pirxa w zbiorze opowiadań *Inwazja z Aldebarana*, zawierającym m.in. pierwsze trzy nowele z cyklu *Opowieści o pilotach Pirxie* oraz tytułową groteskę przypominającą stylem opowiadanie *Wesele w Atomicach* Sławomira Mrożka, które ukazało się w tym samym roku.

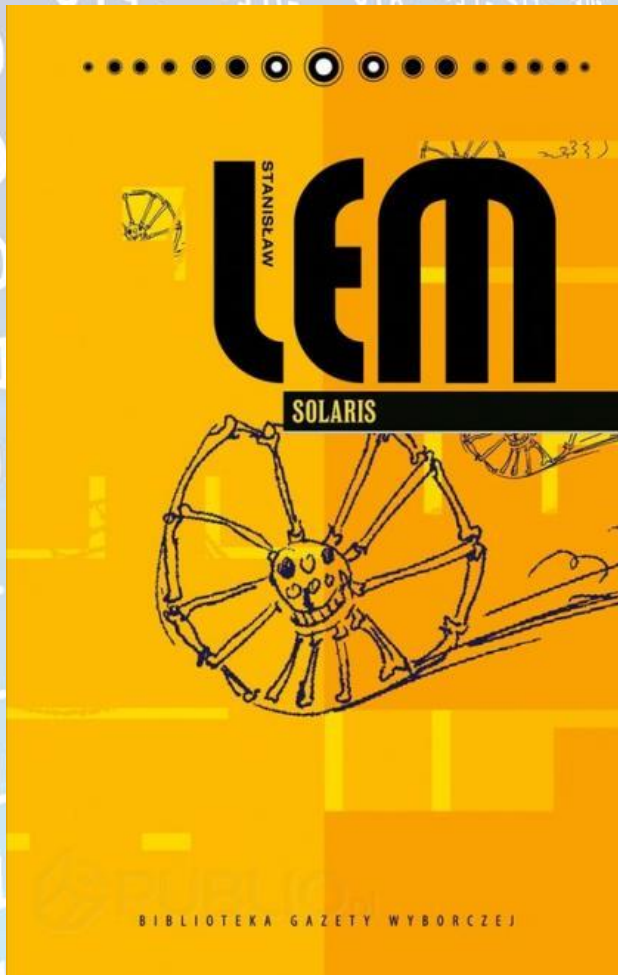
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanisław_Lem

Opowieści o pilotach Pirxie / Stanisław Lem . - Wyd. 4.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1986. **Sygn. M 040007**

Opowieści o pilotach Pirxie / Stanisław Lem. - [Wyd. 6].
Warszawa : Nowe Wydawnictwo Polskie, 1990.
Sygn. M 046618

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

W 1961 r. ukazało się sztandarowe dzieło fantastycznonaukowe Lema *Solaris* uważane za jedno z najwybitniejszych osiągnięć twórczych pisarza. Jego tematem jest motyw kontaktu z inną inteligentną formą życia, a zarazem jest to utwór o bezsilności nauki i samego człowieka, z jego bagażem podświadomych lęków, wobec niemożności zrozumienia kosmosu.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

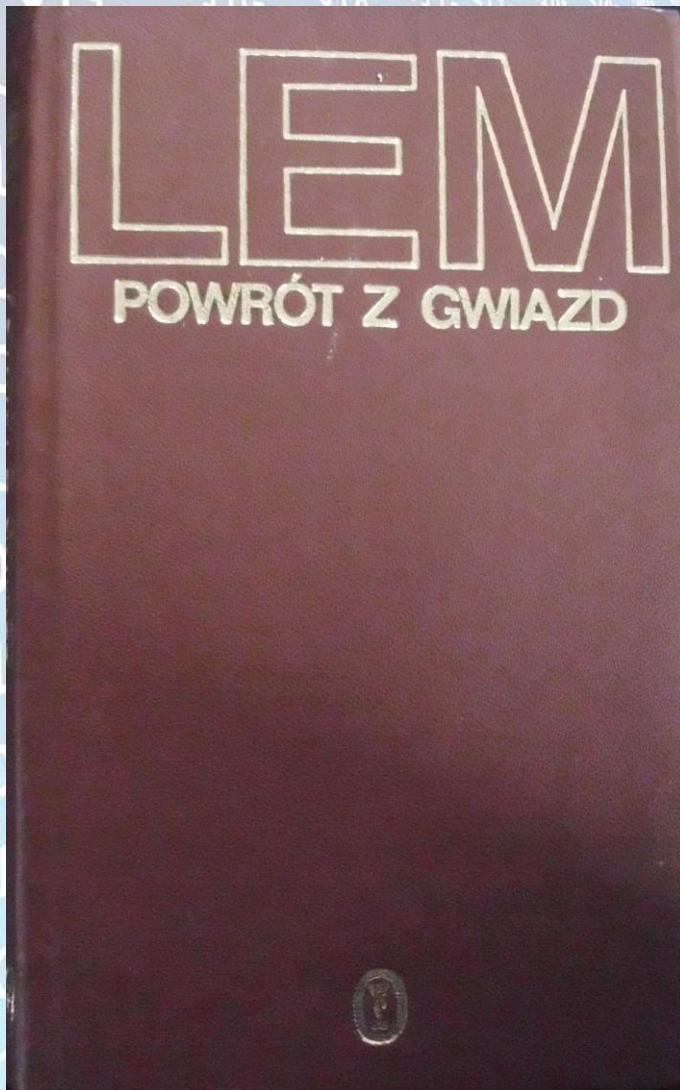
„Nauka zajmuje się tylko tym, jak się coś dzieje, a nie dlaczego się coś dzieje”. [“Solaris”]

<https://roklema.pl/dzien-038/>

Źródło: <https://culture.pl/pl/dzielo/stanislaw-lem-solaris>

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Również w roku 1961 ukazał się *Powrót z gwiazd* ukazujący czytelnikom obraz konsumpcyjnego, bezmyślnie szczęśliwego społeczeństwa przyszłości oglądanego oczyma bohaterów, którzy powrócili na Ziemię po ponad stu dwudziestu latach z wyprawy w okolice jednej z najbliższych gwiazd.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

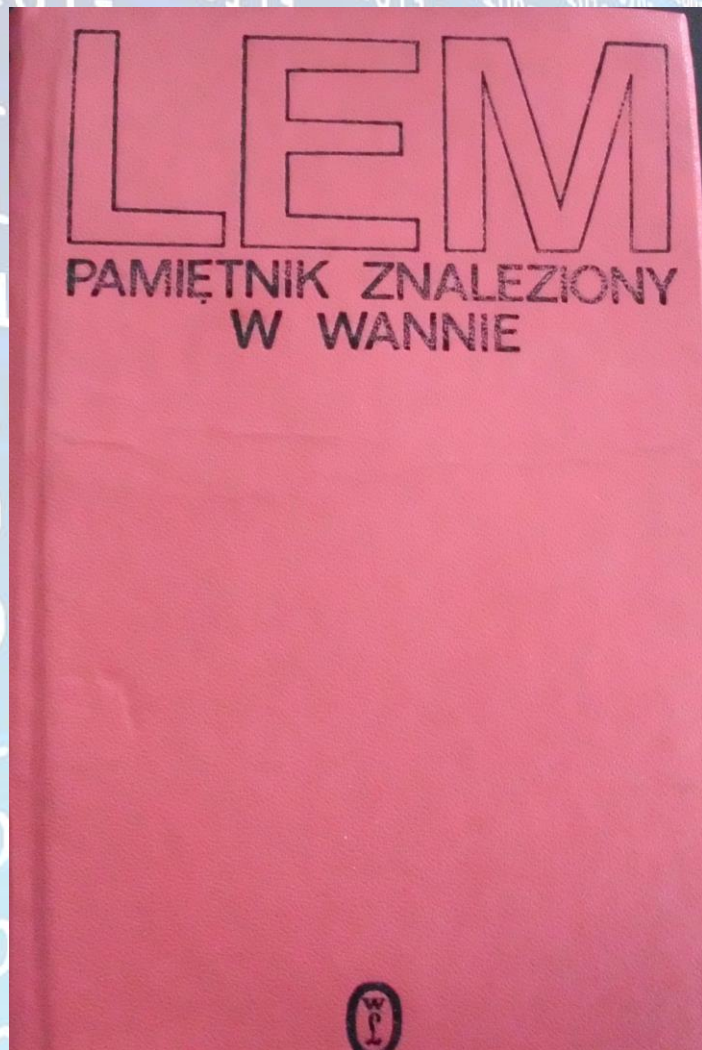
„Taka jest istota wszelkich ludzkich poczynań: nigdy nie ma w nich dobrego bez złego”. [“Powrót z gwiazd”]

<https://roklema.pl/dzien-078/>

Powrót z gwiazd / Stanisław Lem . - Wyd. 6.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1985. Sygn. M 040006

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Z 1961 r. pochodzi także groteskowa powieść *Pamiętnik znaleziony w wannie* - jest to opis podróży bohatera po labiryncie zagadkowego Gmachu pewnej rządowej instytucji – metaforze niepoznawalnego świata. Bohater ów – podobnie jak Józef K. w *Procesie* Kafki – usiłuje nadaremnie zrozumieć cel swojej misji.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Pamiętnik znaleziony w wannie / Stanisław Lem . - Wyd. 3.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1983 Sygn. M 036671

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

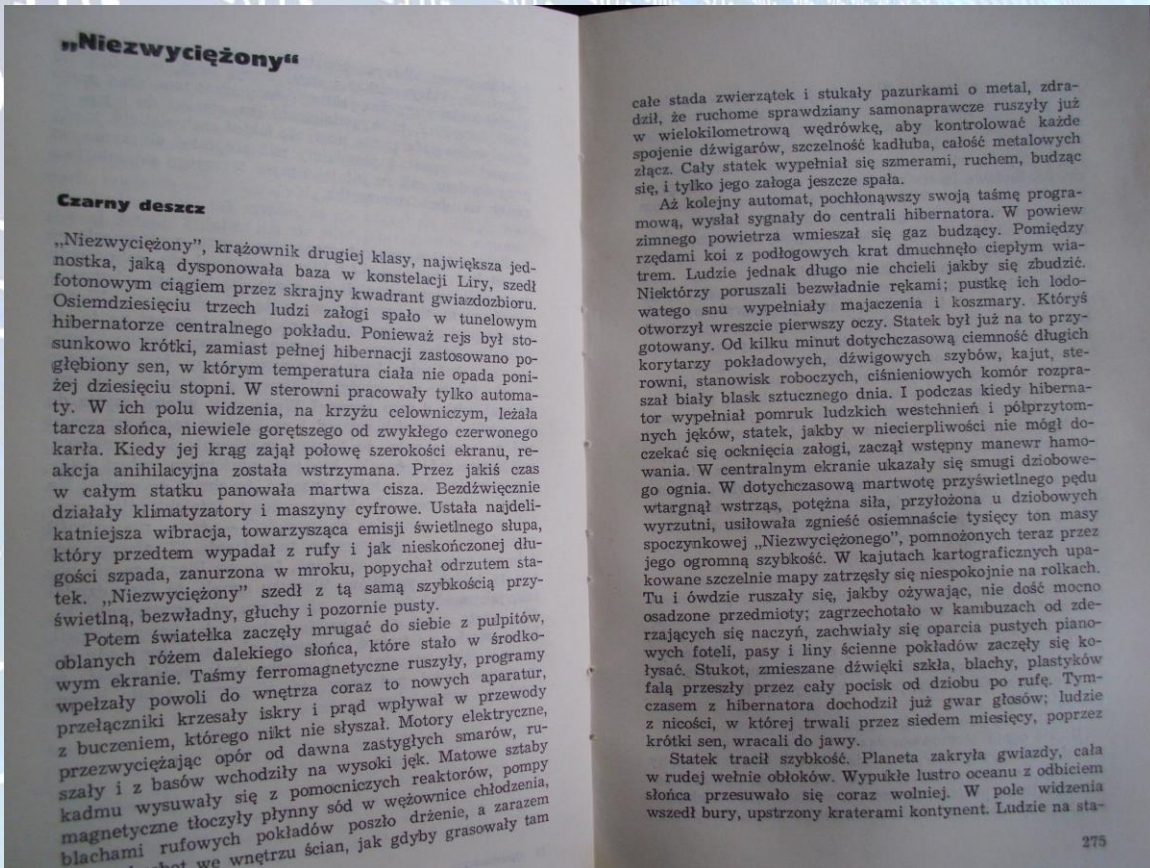

Niezależnie od twórczości literackiej Lem cały czas publikował eseje oraz felietony literackie i popularnonaukowe w różnych czasopismach. Nawiązał stałą współpracę z czasopismami: „Nowa Kultura”, „Przekrój”, „Życie Literackie”, „Twórczość” zamieszczał dużo artykułów w „Problemach”. Niektóre z tych utworów wydrukowano w zbiorze *Wejście na orbitę* wydanym w 1962 r. – pierwszej nieprozatorskiej książce pisarza. W roku 1963 czytelnicy mieli możliwość zapoznać się z Lemem jako twórcą humorystycznych scenariuszy widowisk telewizyjnych. W tym roku ukazał się zbiór *Noc księżycowa* zawierający oprócz innych opowiadań cztery zabawne scenariusze przedstawień, z których w trzech głównym bohaterem jest profesor Tarantoga, genialny naukowiec i wynalazca, znany już z *Dzienników gwiazdowych* przyjaciel Ijona Tichego.

copyright: © by Tomasz Lem

www.roklema.pl

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

W 1964 r. ukazała się powieść *Niezwycięzony* z tomu *Niezwycięzony i inne opowiadania*. Akcja *Niezwycięzonego* – powieści napisanej w stylu hard science fiction, rozgrywająca się na pozornie martwej planecie Regis III, pozwala snuć autorowi refleksje nad siłą moralną człowieka i ludzką solidarnością w sytuacji zupełnej nieprzydatności dostępnej techniki oraz stosunku do całkowicie odmiennych form egzystencji we Wszechświecie.

Niezwycięzony [W:] Opowiadania wybrane / Stanisław Lem .
- Wyd. 2. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1975.
Sygn. M 019624 KRAP

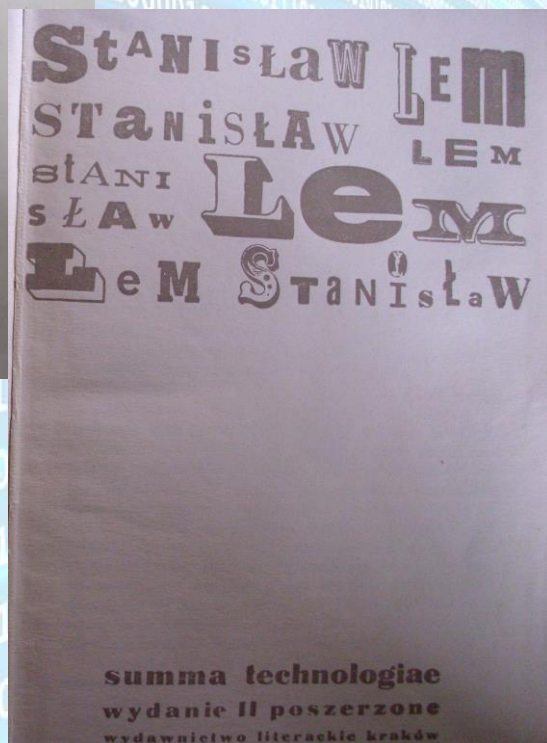
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Bajki robotów /
Stanisław Lem ; [post.
Jerzy Jarzębski]. --
[Wyd. (oddzielne) 2,
rzut 1]. - Warszawa :
KAW, 1983. Sygn. M
036278

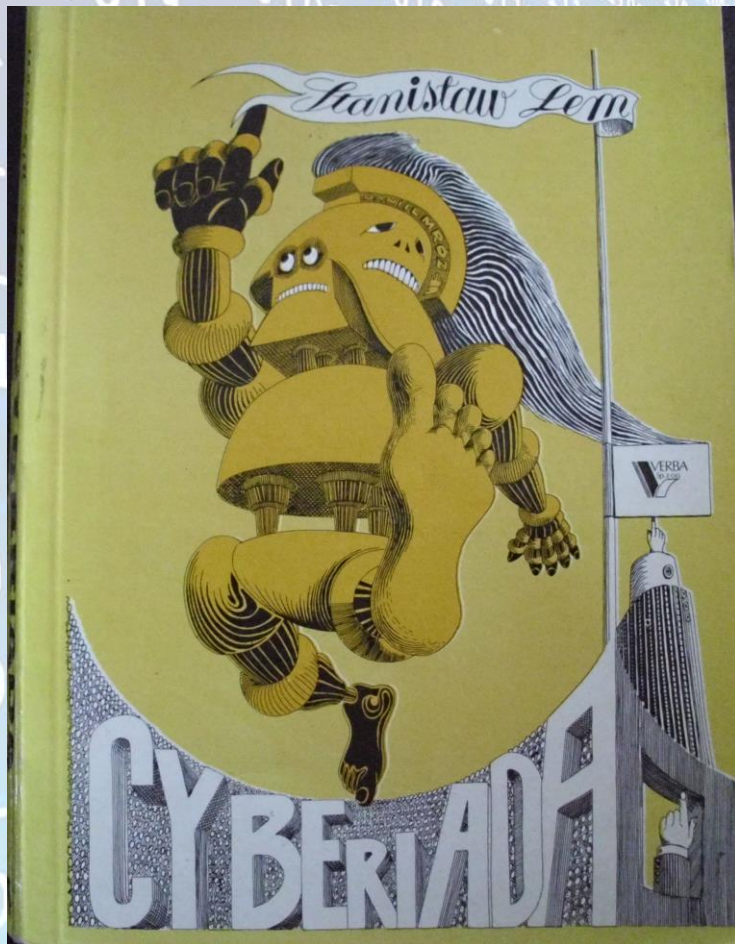
Summa technologiae / Stanisław Lem . - Wyd.2
poszerz. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1967.
Sygn. M 014044

W 1964 r. ukazały się również *Bajki robotów* - zbiór groteskowo-baśniowych opowiadań ze świata robotów wzorowanych na bajkach ludowych oraz zbiór esejów filozoficzno-futurologicznych *Summa technologiae*. Przemyslenia futurologiczno-filozoficzne w *Summie* są osnute wokół problemów związanych z lawinowym rozwojem techniki oraz etycznymi dylematami wynikającymi ze spodziewanego wpływu przyszłych osiągnięć nauki i techniki na kulturę i cywilizację ludzką. Lem rozważa w swym dziele m.in. możliwość istnienia cywilizacji pozaziemskich, podobieństwa i różnice ewolucji biologicznej i technicznej, kwestie fantomatycznego oddziaływania na mózg człowieka, a także projekty cyborgizacji – rekonstrukcji organizmu ludzkiego. Utwór ten stanowi znakomity komentarz autorski do własnej twórczości literackiej

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

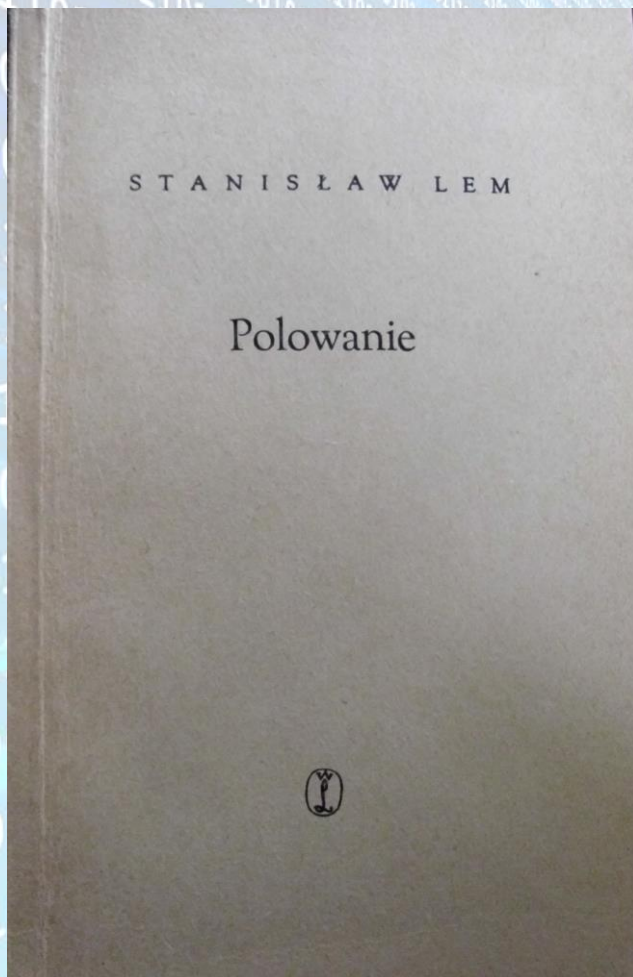
W 1965 r. ukazała się *Cyberiada* – dzieło uważane przez wielu krytyków jak i samego Lema za swoje szczytowe osiągnięcie. Cykl opowieści o przygodach dzielnych robotów-konstruktorów: Trurla i Klapaucjusza w świecie robotów, rozpoczęty trzema opowiadaniem w *Bajkach robotów*, był kontynuowany przez autora w następnych latach nowymi utworami w zbiorach: *Polowanie* (1965), *Bezsensowność* (1971), *Maska* (1976) oraz *Powtórka* (1979). Niezwykły efekt literacki uzyskał Lem w *Cyberiadzie* poprzez zastosowanie konwencji staropolskiej gawędy szlacheckiej w połączeniu z techniczno-kosmiczną opowieścią fantastycznonaukową w stylu eposu, poematu heroikomicznego czy powiastki filozoficznej

Cyberiada / Stanisław Lem ; [il. Daniel Mróz].
Chotomów : "Verba", 1991. Sygn. M 046617

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Polowanie / Stanisław Lem. Kraków : Wydawnictwo
Literackie, dr. 1965. Sygn. M 010988, M 011260

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

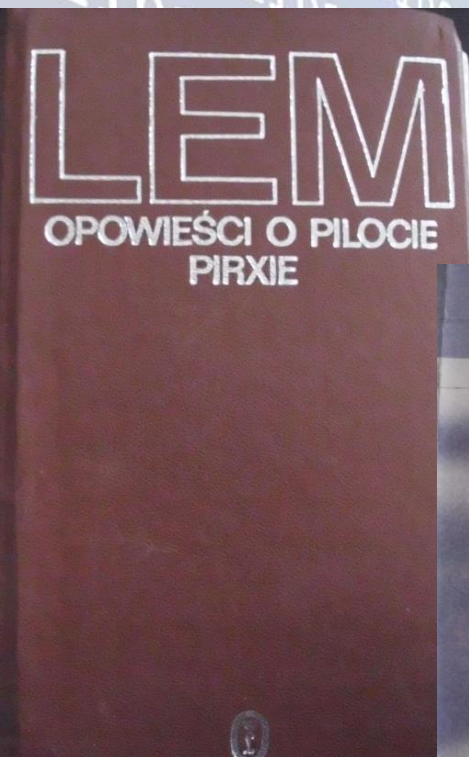

W 1966 r. Lem opublikował książkę autobiograficzną – *Wysoki Zamek*, opisującą spędzone we Lwowie dzieciństwo i młodość w formie pamiętnikarskiego zwierzenia. Opowieści o małym chłopcu towarzyszą również rozważania filozoficzne o Absolucie oraz dywagacje o teoriach matematycznych. Była to jednocześnie jedna z pierwszych książek o przedwojennym, polskim Lwowie opublikowana w PRL. Po jej wydaniu Lem otrzymał mnóstwo listów z podziękowaniami od lwowiaków z kraju

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Opowieści o pilocie Pirxie / Stanisław Lem . - Wyd. 4. - Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1986. Sygn. M 040007

Opowieści o pilocie Pirxie / Stanisław Lem . - [Wyd. 6]. Warszawa : Nowe Wydawnictwo Polskie, 1990. Sygn. M 046618

W 1968 r. ukazały się zebrane po raz pierwszy w jednym tomie *Opowieści o pilocie Pirxie*, wraz z premierowym opowiadaniem *Rozprawa*. Wcześniej opowiadania z cyklu ukazywały się w zbiorach: *Inwazja z Aldebarana* (1959), *Księga robotów* (1961), *Noc księżycowa* (1963), *Polowanie* (1965). Do kanonicznego zbioru opowiadań o pilocie Pirxie dołączył wkrótce *Ananke* z tomu *Bezsenność* (1971). Pirx jest najsympatyczniejszą postacią polskiej klasycznej fantastyki naukowej, to przeciętny człowiek przyszłości wypełniający zwyczajne obowiązki pilota pojazdów kosmicznych. Każda opowieść przedstawia Pirxa w sytuacjach wymagających od niego niestereotypowego działania, wychodzi on z opresji zawsze obronną ręką dzięki temu, co wydaje się ludzką słabością: naiwności, niewiedzy i nielogicznej reakcji.

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

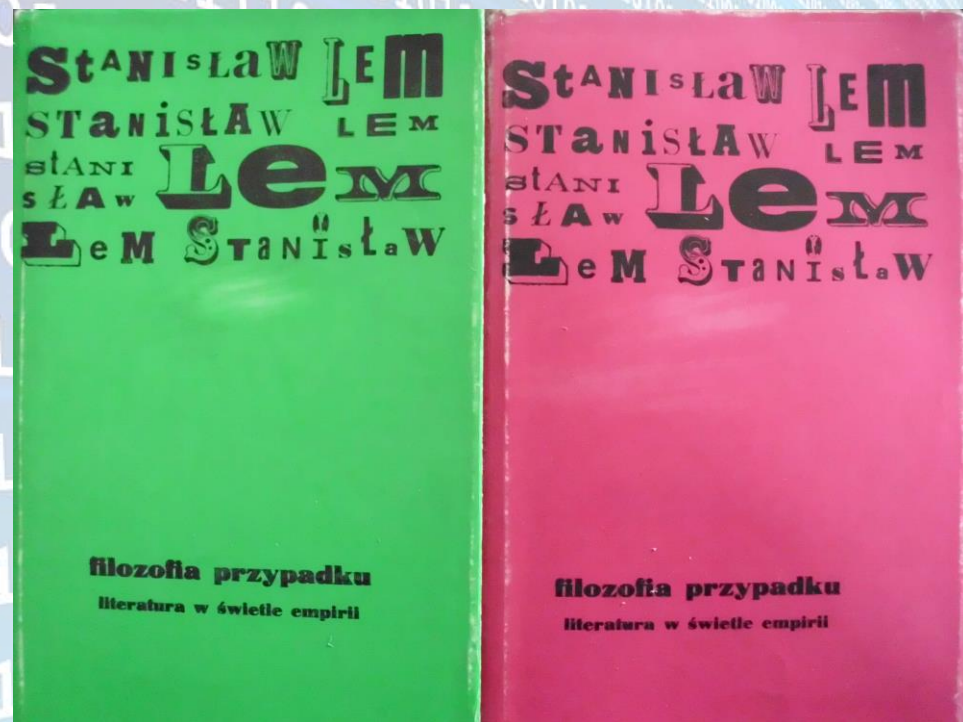
Głos Pana : Kongres
futurologiczny / Stanisław Lem. -
Wyd. 3. - Kraków : Wydawnictwo
Literackie, 1978. Sygn. M 037028

Również w 1968 r. Lem opublikował powieść *Głos Pana*. Dzieło w formie wspomnień fikcyjnego naukowca, uczestniczącego w projekcie badawczym o tytułowym kryptonimie mającym na celu rozszyfrowanie odkrytego przypadkowo przekazu z kosmosu, jest najbardziej udanym literackim portretem odkrycia naukowego i metodologii nauk ścisłych w całej prozie Lema. W tym samym 1968 r. czasopismo „Film” opublikowało scenariusz Lema do filmu *Przekładaniec* w reżyserii Andrzeja Wajdy, z główną rolą Bogumiła Kobieli. Scenariusz ten ukazał się potem również w tomie *Bezsenność* (1971).

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Filozofia przypadku : literatura w świetle empirii. T. 1-2. / Stanisław Lem . - Wyd.2.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1975.
Sygn. M 025068/I, M 025069/II

Uzyskanie pozycji jednego z liderów światowej literatury fantastycznonaukowej pozwoliło powrócić pisarzowi do swoich pierwotnych zainteresowań twórczych. Począwszy od tego momentu w twórczości Lema formy beletrystyczne ustąpiły stopniowo miejsca rozważaniom ściśle filozoficznym i eseistyce naukowej. Pod koniec 1968 r. ukazał się obszerny esej *Filozofia przypadku* – oryginalne ujęcie przez autora teorii dzieła literackiego na gruncie nauk ścisłych i wkomponowanie go w kontekst problemowy kultury współczesnej. W 1970 r. wydano dwutomową pracę *Fantastyka i futurologia*, obszerną monografię literatury fantastycznonaukowej, głównie anglosaskiej. W pierwszej, teoretycznej części, Lem przeprowadza analizę tego gatunku literackiego. W drugiej zaś części omawia krytycznie wybrane utwory w grupach tematycznych, również dokonując autointerpretacji własnych dzieł.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

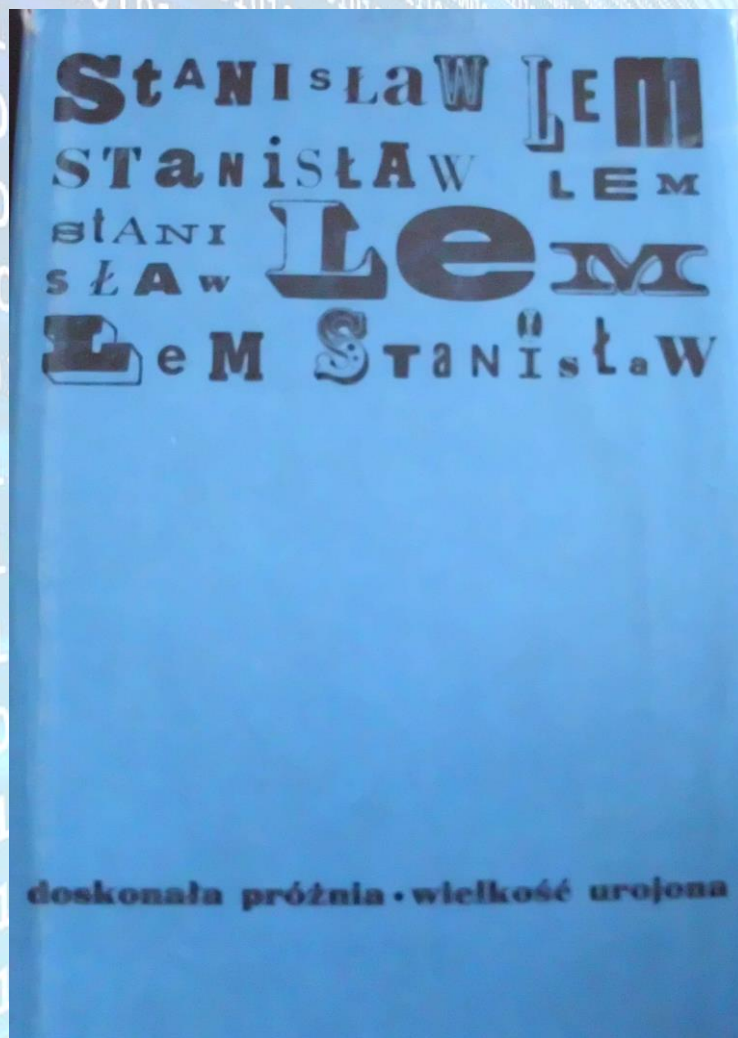
Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Lem poszukiwał nowej formy literackiej, która pozwoliłaby połączyć poważny wykład naukowy i filozoficzny z fantastyczną teorią. Efektem tych poszukiwań było wydanie w 1971 r. zbioru *Doskonała próżnia*, zaś w 1973 tomu *Wielkość urojona*. Oba dzieła zaskoczyły zarówno czytelników, jak i krytyków literackich. Większość utworów z *Doskonałej próżni* to recenzje z nieistniejących książek, które można odczytywać jako niezrealizowane pomysły literackie i parodie stylów. Najważniejszym utworem jest jednak *Nowa Kosmogonia*. Jest to fikcyjny wykład laureata Nagrody Nobla – przedstawienie Kosmosu jako Gry zaawansowanych cywilizacji: hipotezy naukowej mającej wyjaśnić zagadkę tzw. milczenia Wszechświata. Z kolei *Wielkość urojona* to zbiór fikcyjnych wstępów do nieistniejących dzieł. Powtarzają się w nich najważniejsze dla Lema pytania i zagadnienia – o istotę i możliwe formy istnienia rozumu. Najobszerniejszą część zbioru stanowi utwór *Golem XIV* – dwa wykłady inteligentnego komputera przedstawiające jego pogląd na ewolucję rozumu i zarys dalszego rozwoju ludzkości. Pomysł ten rozwinął Lem w samodzielnej książce pt. *Golem XIV* wydanej w 1981 r.

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

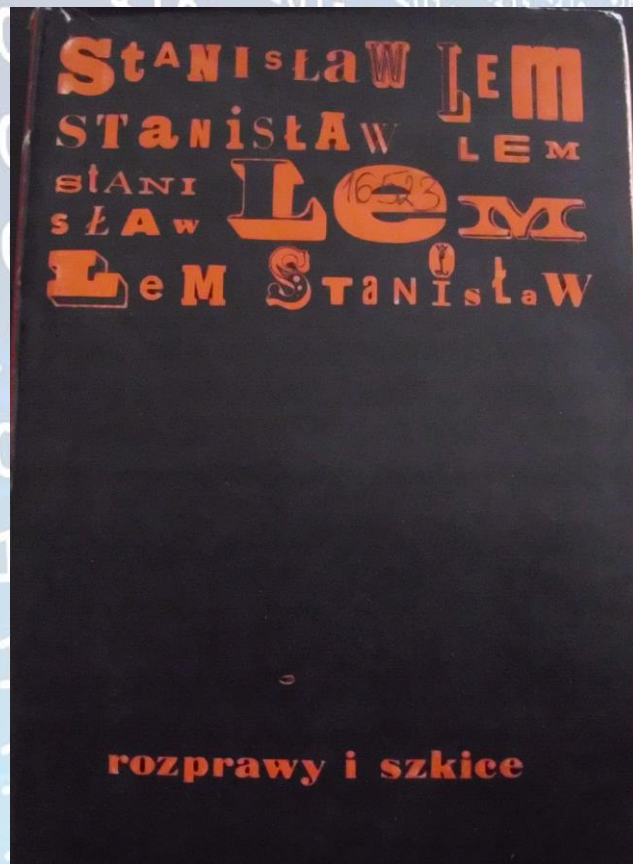
„Literatura to zawsze pasożytnictwo na umysłowości czytelnika. Miłość, drzewo, park, westchnienie, ból ucha – czytelnik rozumie, bo tego doznawał.” [“Doskonała próżnia”]

<https://roklema.pl/365-cytatow-na-rok-lema/>

Doskonała próżnia ; Wielkość urojona /
Stanisław Lem. - Wyd. 2.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1974.
Sygn. M 024789

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

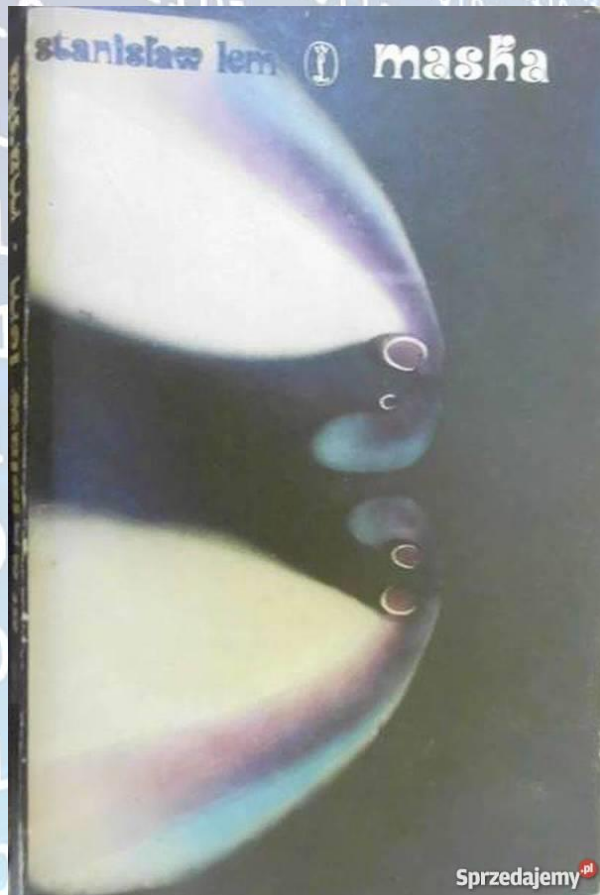
W 1975 r. ukazała się druga po *Wejściu na orbitę* zbiorowa edycja tekstów eseistycznych Lema pt. *Rozprawy i szkice*. Zawiera m.in. głosy Lema w dyskusjach nad *Summą...* i *Filozofią przypadku*, których zapisy opublikowały czasopisma „Studia Filozoficzne” oraz „Pamiętnik Literacki”, posłowania Lema z serii wydawniczej Wydawnictwa Literackiego „Stanisław Lem poleca” oraz inne eseje i teksty popularnonaukowe. Uaktualnione wydanie tej książki, zmienione i uzupełnione o nowe teksty, ukazało się w 2003 r. pt. *Mój pogląd na literaturę*.

Rozprawy i szkice / Stanisław Lem.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1975.
Sygn. M 055348

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

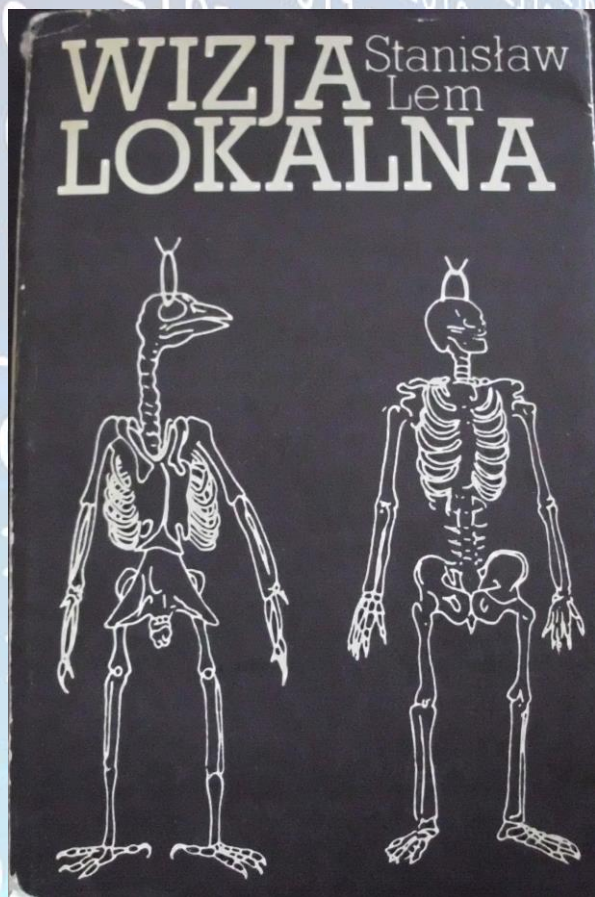
W następnym roku Lem podjął na nowo problematykę losowego rozkładu zdarzeń i roli przypadku w opisywaniu natury świata – w roku 1976 opublikowano powieść *Katar*, podobnie jak *Śledztwo* utrzymaną w konwencji prozy detektywistycznej. Tym razem zagadkę stanowi zastanawiająca seria zgonów bogatych turystów przebywających latem w Neapolu, którą rozwiązuje prowadzący prywatne śledztwo amerykański astronauta. Jest to jednocześnie obrazowe studium samotności człowieka ery ponowoczesnej. W tymże roku ukazał się zbiór opowiadań *Maska*, zawierający m.in. tytułowe opowiadanie o inteligentnej, zabójczej maszynie – uważane za jedno z najlepszych opowiadań Lema, a także utwór *Sto trzydzieści siedem sekund*, w którym Lem bardzo trafnie przewidział zbliżającą się rewolucję komputerową (zastosowanie oprogramowania DTP i Internetu). W roku 1978 w czasopiśmie „Itd” Lem opublikował cykl felietonów „*Czy jesteśmy sami w Kosmosie?*”

<https://sprzedajemy.pl/temat/stanis%C5%82aw+lem+maska>

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

W 1982 r. Lem wysłał Ijona Tichego powtórnie na znaną z *Podróży czternastej* planetę kurdli – Encję. W tymże roku pojawiła się powieść *Wizja lokalna*. Okazało się, że poprzednio I. Tichy przebywał na księżycu planety wystawionym jako atrakcja dla turystów kosmicznych. Aby odpowiednio przygotować się do misji na prawdziwą Encję sumiennie studiuje on w bibliotece opracowania i analizy na temat sytuacji na planecie – to sprawozdanie z lektur jawi się czytelnikowi jako obszerny traktat poświęcony funkcjonowaniu społeczeństwa z licznymi analogiami do spraw ziemskich. Powieść jest kolejnym wyrazem niewiary autora w możliwość stworzenia idealnego ustroju społecznego, a także ukazuje względność możliwych opisów rzeczywistości.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Wizja lokalna / Stanisław Lem .
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1982.
Sygn. M 035537

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

W niektórych utworach Lema z czasów PRL-u widoczna jest mniej lub bardziej zakamuflowana krytyka realnego socjalizmu i ZSRR. Tym niemniej zasadniczo unikał zaangażowania się w politykę i nie zapisał się nigdy do żadnej organizacji. Na początku lat 70-tych. sekretarz KC PZPR i minister spraw wewnętrznych Franciszek Szlachcic próbował nakłonić pisarza do zmanifestowania poparcia dla nowej ekipy Gierka, Lem jednak odmówił. Natomiast w 1976 r. podpisał jeden z protestów przeciwko wpisaniu w konstytucję zapisów o „wiodącej roli PZPR” oraz „przyjaźni z ZSRR”. Pod koniec lat 70-tych. Lem przygotował dla Polskiego Porozumienia Niepodległościowego pesymistyczną analizę aktualnej sytuacji społeczno-politycznej w Polsce pt. Prognozy Chochoła, którą następnie opublikowała (pod pseudonimem) paryska „Kultura”. W roku 1978 napisał dwa listy do Wydziału Kultury KC PZPR, w których stanowczo zaprotestował przeciwko otwieraniu, przetrzymywaniu i zaginięciom jego prywatnej korespondencji z zagranicznymi wydawcami i agentami literackimi. Działania władz uznał za szykany, które zmuszą go do opuszczenia kraju.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

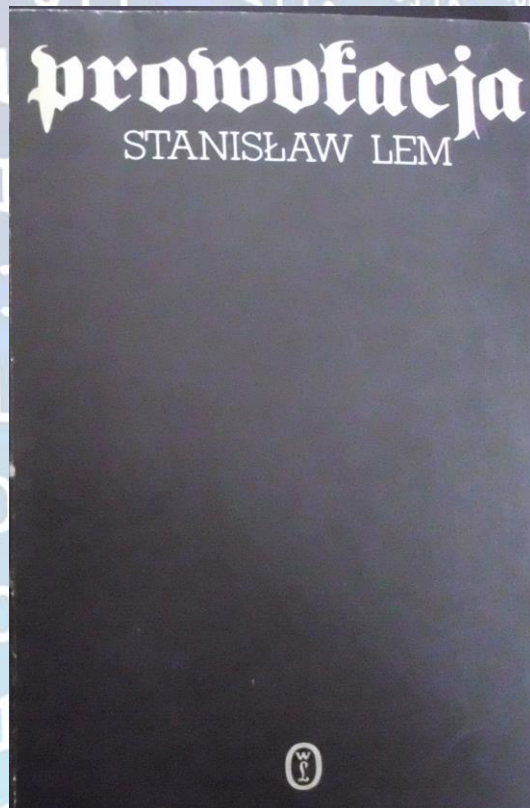
Stanisław Lem

Po raz pierwszy z zamiarem emigracji z Polski Lem nosił się po wydarzeniach marcowych w 1968 r. Wtedy powstrzymało go przyjście na świat syna. Gdy w 1981 r. wprowadzono w Polsce stan wojenny, Lem chciał natychmiast wyjechać z kraju, jednak z powodu zamknięcia granic nie było to możliwe. Do wyjazdu skłaniały go: brak dostępu do literatury światowej, cenzura i zaginięcia korespondencji z zagranicznymi wydawcami, braki na rynku i niepewność co do przyszłości syna. Dopiero w 1982 r. Lem dostał paszport w związku z przyznaniem mu rocznego stypendium w Wissenschaftskolleg zu Berlin (niem. Instytut Studiów Zaawansowanych) w Berlinie Zachodnim, dokąd wyjechał w tym samym roku. Nie mogąc sprowadzić do siebie rodziny i podlegając tym samym wciąż ograniczeniom w swobodzie wypowiedzi pisarskiej powrócił do kraju. Powodem tej decyzji było ryzyko, że za krytyczne wypowiedzi pod adresem systemu politycznego czy sytuacji w kraju zostanie pozbawiony prawa do powrotu, a rodzina możliwości wyjazdu. Kolejna okazja do opuszczenia Polski nadarzyła się już po stanie wojennym – w 1983 r., na zaproszenie austriackiego związku pisarzy z Wiednia. Cała rodzina Lemów otrzymała paszporty i wyjechała z kraju. Przez kilka miesięcy mieszkali w Berlinie Zachodnim, gdzie starali się o wizy austriackie, a następnie przenieśli się do Wiednia.

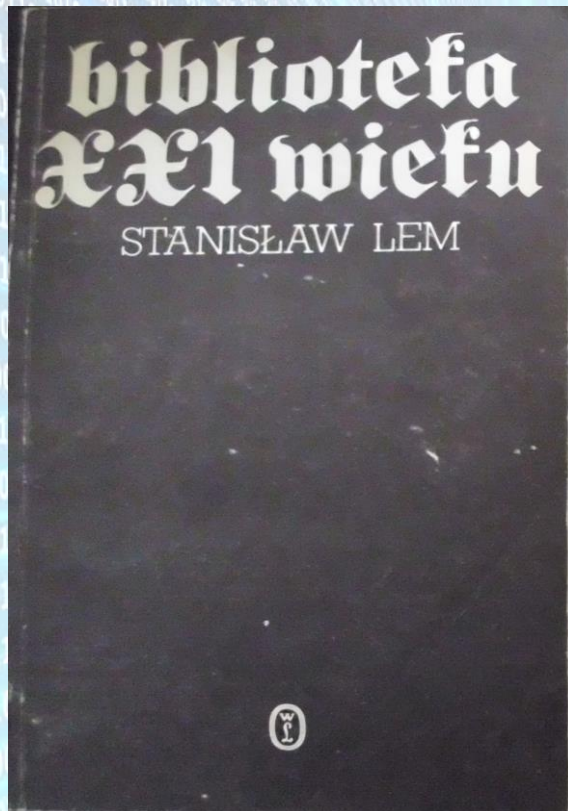
Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Prowokacja / Stanisław Lem.
Kraków : Wydawnictwo
Literackie, 1984. Sygn. M
037773, M 025676 KRAP

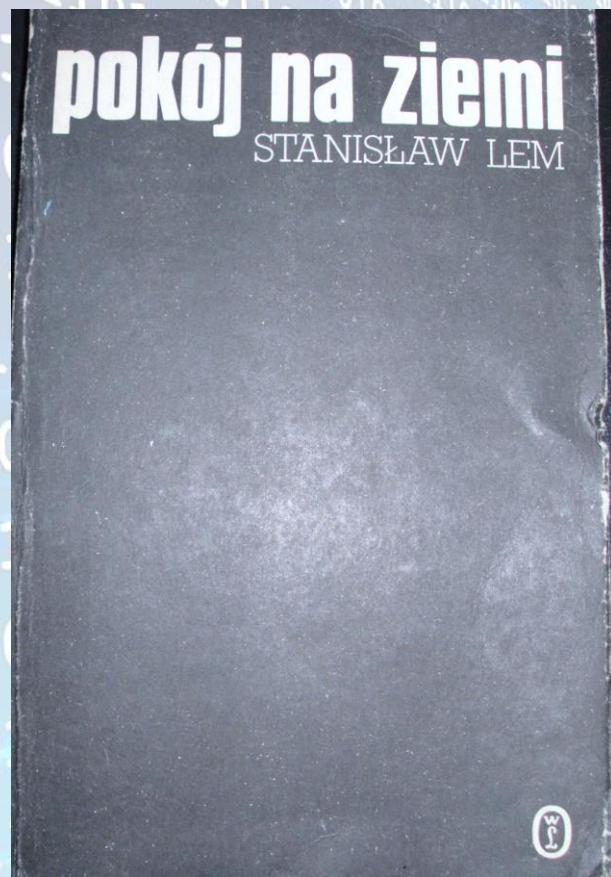
Biblioteka XXI wieku / Stanisław
Lem. - Kraków : Wydawnictwo
Literackie, 1986. Sygn. M 040375,
M 029482 KRAP

Podczas pobytu w Wiedniu w latach 1983–1988 Lem nawiązał współpracę z paryską „Kulturą”, gdzie do 1987 r. zamieszczał artykuły publicystyczne pod pseudonimem „P. Znacwa”. Lem nie zerwał kontaktu z Polską – w kraju w latach 1984 i 1986 ukazały się odpowiednio *Prowokacja* oraz *Biblioteka XXI wieku* – niewielkie zbiory szkiców będące kontynuacją *Doskonałej próżni*. Zbiory te zawierały jednak w odróżnieniu od pierwowzoru recenzję dzieł dalece poważniejszych, np. historii nazistowskiego ludobójstwa czy dzieje rozwoju broni XXI wieku.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

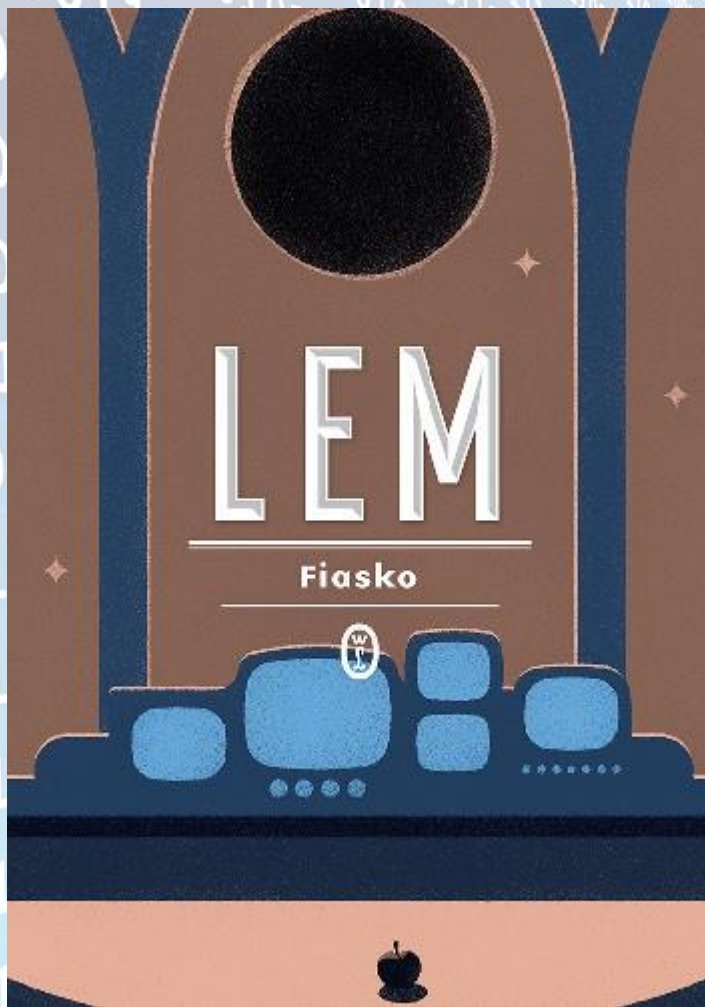
Pokój na ziemi / Stanisław Lem. -
Kraków : Wydawnictwo Literackie,
1987. Sygn. M 029584 KRAP

W 1987 r. wydana zostaje powieść *Pokój na Ziemi*, w której bohater Ijon Tichy udaje się na Księżyc, aby sprawdzić stan przebiegu wyścigu zbrojeń, który został tam w całości przeniesiony bez jakiegokolwiek kontroli, na mocy porozumień między mocarstwami. Tym razem misja kończy się fiaskiem, gdyż rozwój wydarzeń wymyka się spod kontroli. Tematem powieści jest przyszłość konfliktów zbrojnych rozważana w kontekście dehumanizacji, rozproszenia i miniaturyzacji uzbrojenia – fabularyzacja pomysłu z *Biblioteki XXI wieku*. Utwór można również odczytywać jako próbę znalezienia nadrzędnej idei ewolucyjnej dla materii ożywionej i nieożywionej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

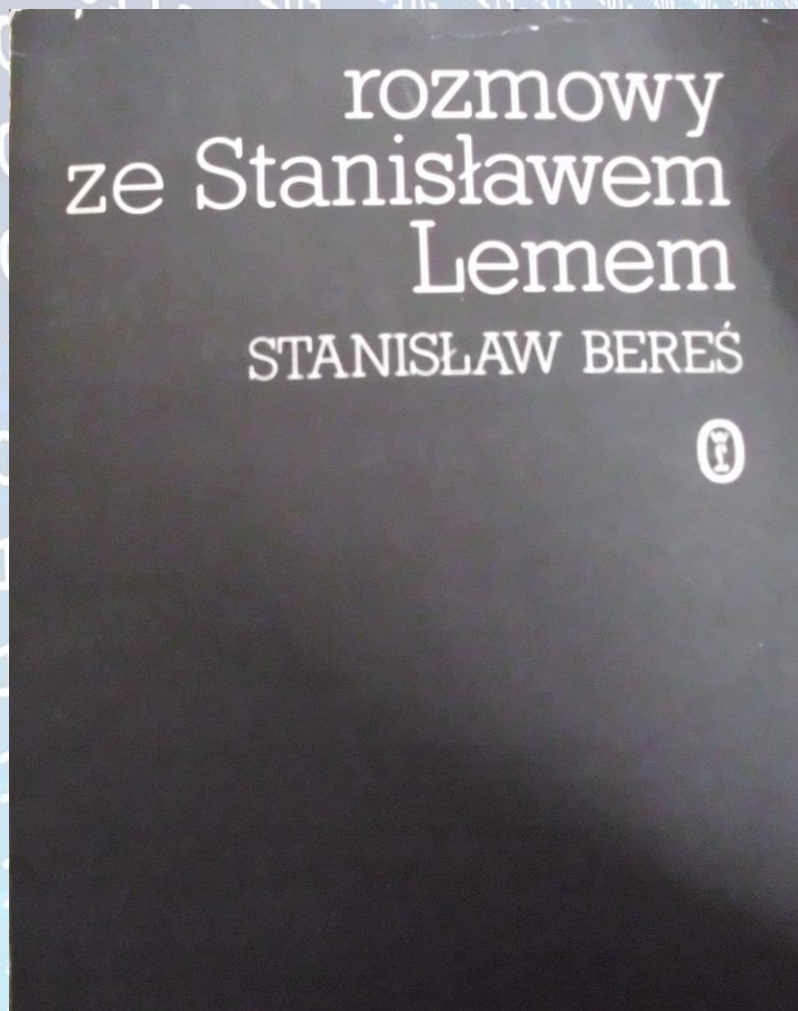
W 1987 r. ukazała się ostatnia napisana przez Lema powieść pt. *Fiasko* – utwór poświęcony problematyce pionierskiego lotu do innej gwiazdy oraz próby kontaktu z pozaziemską cywilizacją, temat podejmowany przez autora od najwcześniejszych utworów fantastycznonaukowych (*Astronauci*, *Obłok Magellana*). W przeciwieństwie do tamtych utopijnych dzieł, wydźwięk *Fiasko* jest zdecydowanie pesymistyczny. *Fiasko*, podobnie jak pierwsza książka Lema *Astronauci*, powstało na wcześniejsze zamówienie wydawcy.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Źródło: <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/4591720/fiasko>

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Również w 1987 r. ukazało się polskie wydanie książki krytyka i historyka literatury Stanisława Beresia pt. *Rozmowy ze Stanisławem Lemem*, w wersji okrojonej przez cenzurę. Pozycja ta to zapis rozmów przeprowadzonych ze Stanisławem Lemem pomiędzy listopadem 1981 a sierpniem 1982 r. Przed edycją polską obie książki wydano wcześniej w Niemczech. Ponowne wydanie rozmów ze Stanisławem Beresiem, uzupełnione o teksty skreślone przez cenzurę oraz o nowe rozmowy, przeprowadzone we wrześniu i grudniu 2001 r. – zatytułowane *Tako rzecze... Lem* – miało miejsce w 2002 r. Beres rozmawia z Lemem o jego dzieciństwie, okupacji i latach powojennych, o jego twórczości oraz o poglądach pisarza na filozofię, naukę i literaturę.

Rozmowy ze Stanisławem Lemem / Stanisław Beres.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1987. Sygn. M
041912, M 029804 KRAP

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

W 1989 r. – po powrocie do kraju z Wiednia – Lem zadeklarował zaprzestanie pisania beletrystyki. W następnych latach opublikował tylko kilka krótkich opowiadań, które ukazały się w czasopiśmie „Playboy Polska” oraz w antologii *Zagadka. Opowiadania* (1995), zawierającej utwory nienależące do uporządkowanych cykli opowiadań. Od tego czasu Lem zajmował się głównie publicystyką – pisanem felietonów oraz prognoz futurologicznych, a także uprawiał krytykę literacką i komentował współczesne wydarzenia społeczno-polityczne. W roku 1992 w miesięczniku „Odra” zaczął ukazywać się cykl felietonów Lema „*Rozważania sylwiczne*”. Większość utworów z tego cyklu została potem opublikowana w tomach *Sex Wars* (1996, 2004) oraz *Dylematy* (2003). Także w 1992 r. Lem rozpoczął druk felietonów z cyklu „*Świat według Lema*” w „Tygodniku Powszechnym”. Większość z tych felietonów ukazała się później w zbiorach: *Lube czasy* (1995), *Dziury w całym* (1997), *Dylematy* (2003), *Krótkie zwarcia* (2004) i *Rasa drapieżców* (2006).

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Lista pierwszych wydań dzieł Stanisława Lema drukiem zwanym.

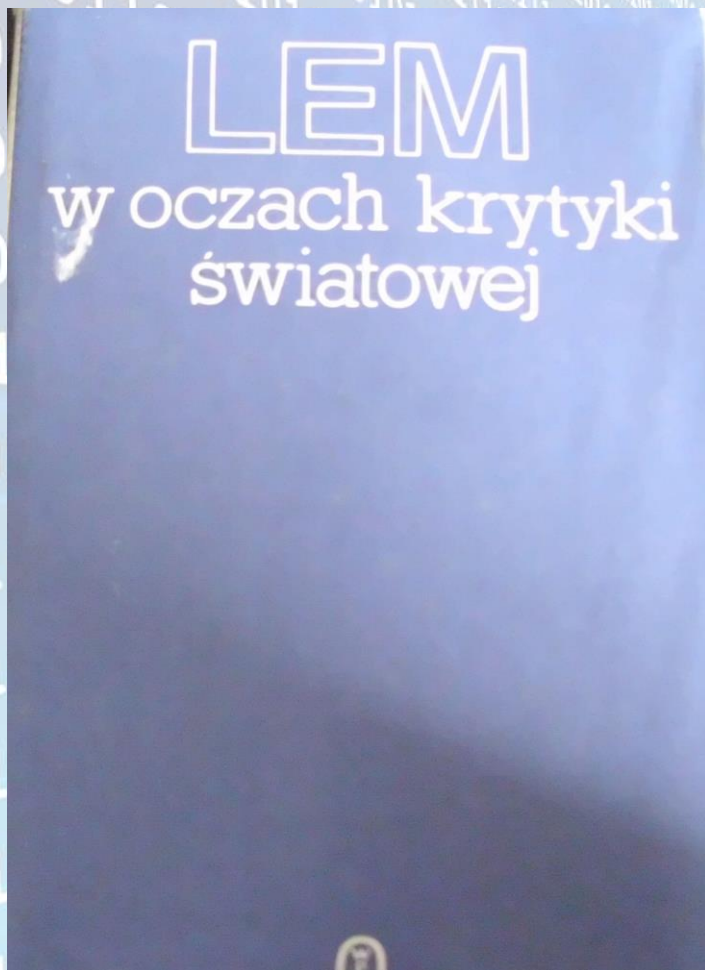
„Człowiek nie może zmieniać świata, nie zmieniając samego siebie”. [“Summa technologiae”]

<https://roklema.pl/dzien-004/>

Źródło: Autorstwa Masur - Praca własna, Domena publiczna,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=10629278>

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Stanisław Lem jest najczęściej tłumaczonym polskim autorem. Jego książki zostały przetłumaczone na 41–42 języki, w łącznym nakładzie ponad 30 milionów egzemplarzy. Sam autor wspominał o 44 językach (niektóre tłumaczenia są pirackie) i liczbie wydań pojedynczych między 1350 a 1400. Z ogromną popularnością spotkały się utwory Lema w Rosji (wcześniej ZSRR) oraz na rynku niemieckojęzycznym. Pomimo nieprzychylniej opinii o amerykańskiej literaturze science fiction – Lem uznawał ją za szmirę: bezmyślną, słabo pisaną i robioną bardziej dla pieniędzy niż dla idei czy rozwijania nowych form literackich – został w 1973 r. honorowym członkiem z prawem głosu Science Fiction Writers of America (Stowarzyszenia Amerykańskich Pisarzy Science Fiction).

Lem w oczach krytyki światowej / wybór i oprac., tł. z ang. niem. Jerzy Jarzębski.
Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1989. **Sygn. M 045733**

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

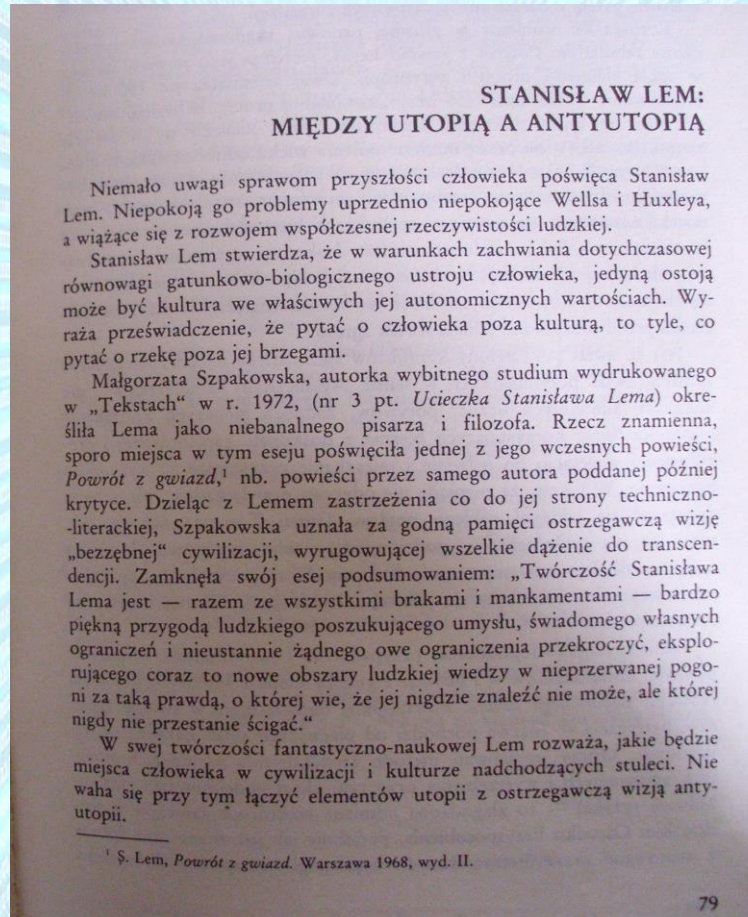
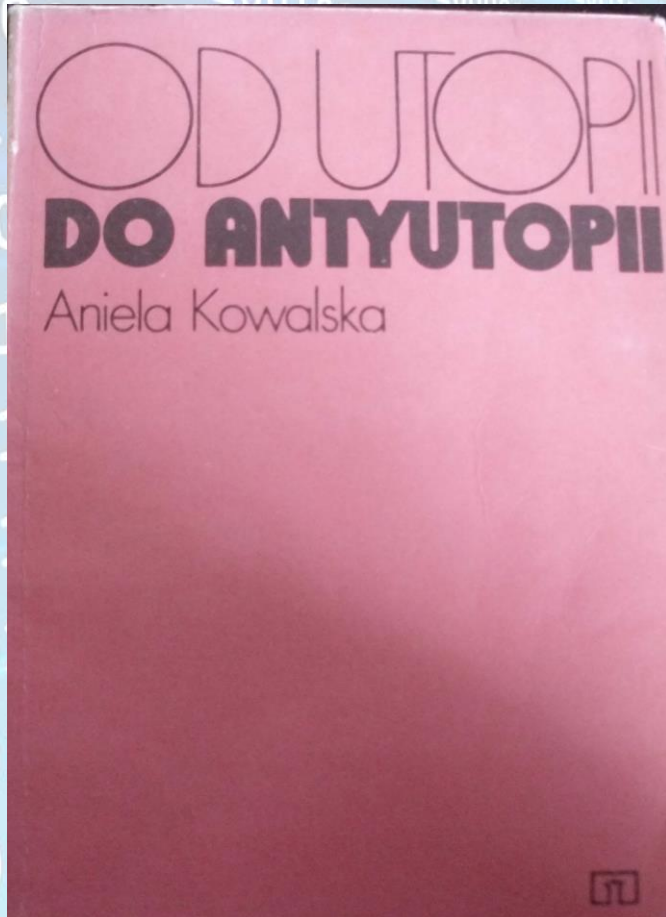
Dorobek literacki Stanisława Lema obejmuje m.in. powieści i opowiadania fantastycznonaukowe, detektywistyczne i powieść autobiograficzną, eseje futurologiczno-filozoficzne, publicystykę literacką, felietony, wiersze, listy, scenariusze słuchowisk radiowych, widowisk telewizyjnych, filmowe, dramaty, a także postłowa i przedmowy do prac innych autorów (m.in. braci Strugackich czy Philipa K. Dicka) oraz recenzje. Wiele z nich nigdy nie ukazało się drukiem zwartym, niektóre pierwotnie drukowane były w czasopiśmie, by później zostać wydanymi w formie książkowej.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Opracowania

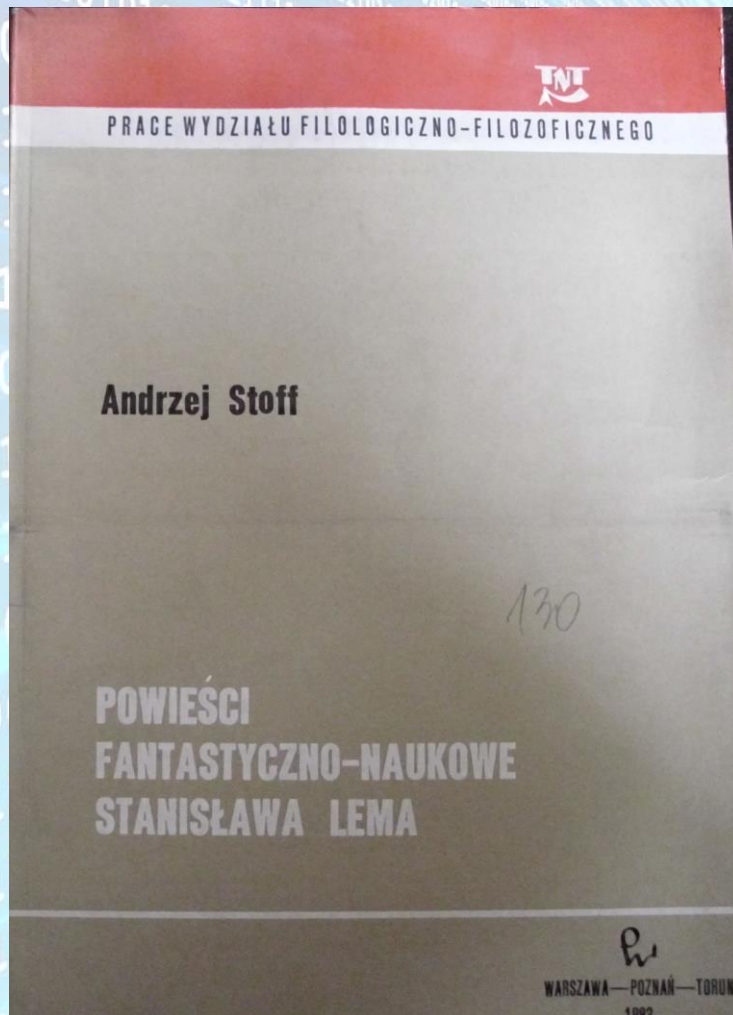
Od utopii do antyutopii / Aniela Kowalska. - Warszawa : Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1987. Sygn. M 041753, M 041754, M 041754, M 029924 KRAP

¹ S. Lem, *Powrót z gwiazd*. Warszawa 1968, wyd. II.

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Opracowania

Powieści fantastyczno-naukowe
Stanisława Lema / Andrzej Stoff.
Warszawa : Państwowe Wydawnictwo
Naukowe, 1983. Sygn. M 025805 KRAP

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Opracowania

Stanisław Lem / Piotr Krywak.
Kraków : Państwowe Wydawnictwo
Naukowe, 1974. **Sygn. M 015258**
KRAP

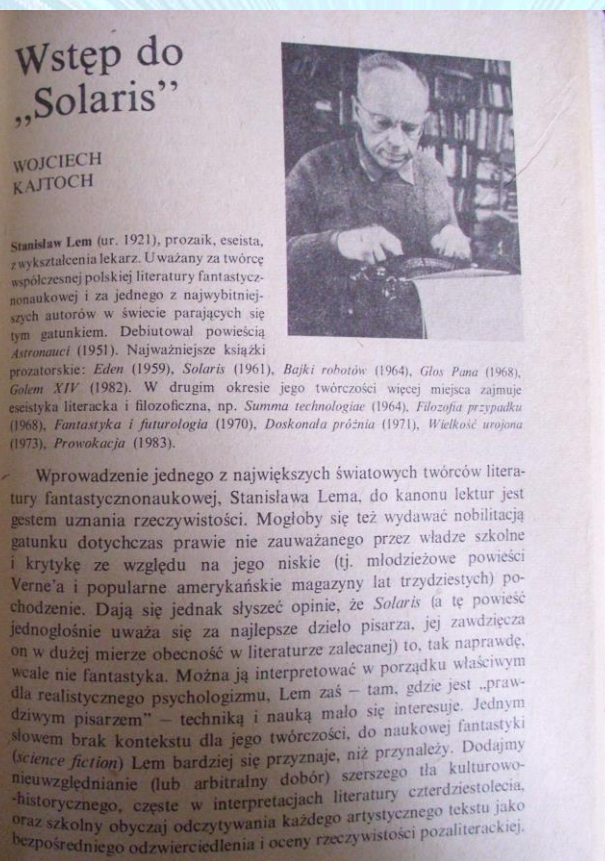
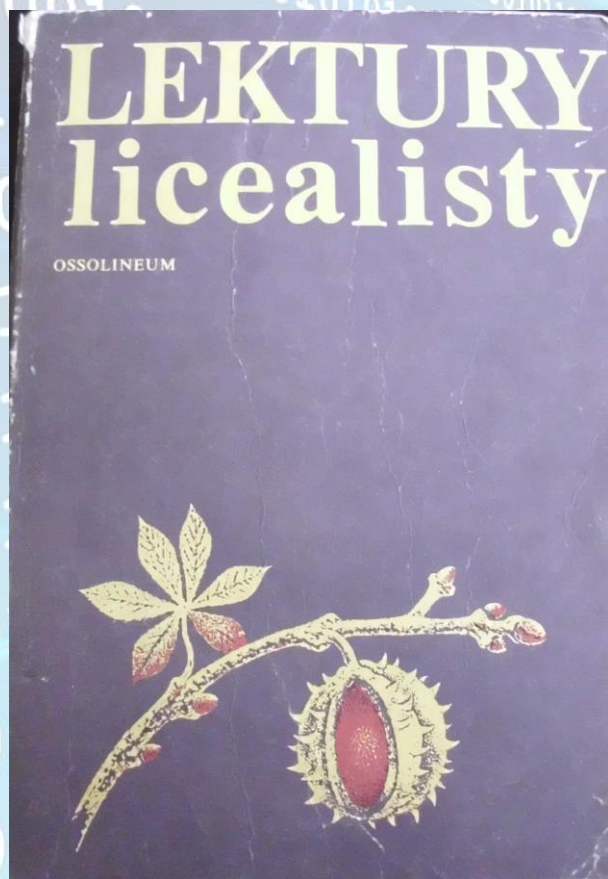

Stanisławem Lemem na szlakach
fantastyki naukowej / Ryszard
Handke. - Warszawa :
Wydawnictwa Szkolne i
Pedagogiczne, 1991. **Sygn. M**
046520, M 046792

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Opracowania

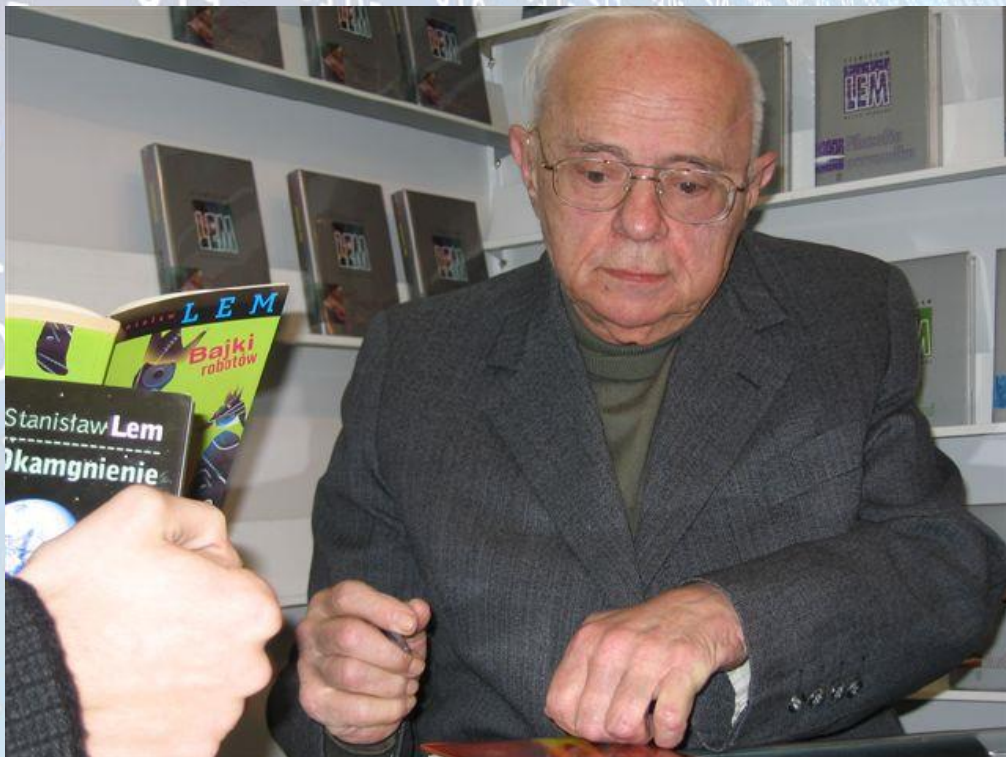

Lektury licealisty : szkice / red. Wojciech Pykosz . - Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1986. Sygn. M 046520, M 046792

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Najważniejsze nagrody

Autor: Mariusz Kubik, <http://www.mariuszkubik.pl> - own work,
<http://commons.wikimedia.org/wiki/User:Kmarius>, CC BY 2.5,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=863020>

- 1970 - nagroda Ministra Spraw Zagranicznych za popularyzację polskiej kultury za granicą Stanisława
- 1972 - zostaje członkiem Komisji Polskiej Akademii Nauk "Polska 2000,,
- 1973 - nagroda literacka Ministra Kultury i Sztuki ; honorowe członkostwo Science Fiction Writers of America
- 1976 - Nagroda Państwowa I stopnia w dziedzinie literatury
- 1981 - otrzymuje doktorat honoris causa Politechniki Wrocławskiej
- 1986 - austriacka nagroda państwowa w dziedzinie kultury europejskiej za rok 1985
- 1991- austriacka nagroda państwowa im. Franza Kafki w dziedzinie literatury
- 1994 - zostaje przyjęty w poczet członków Polskiej Akademii Umiejętności
- 1996 - Order Orła Białego ; Nagroda Wielkiej Fundacji Kultury
- 1997 - doktorat honoris causa Uniwersytetu Opolskiego (8 grudnia)
- 1998 - uhonorowany doktoratami honoris causa: Lwowskiego Państwowego Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Jagiellońskiego
- 2003 – doktorat honoris causa (Dr. rer. nat. h.c.) Uniwersytetu Bielefeld (13 listopada)
- 2005 – Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Stanisław Lem zmarł 27 marca 2006 r., zgodnie z jego ostatnią wolą urna z prochami została złożona na cmentarzu Salwatorskim w Krakowie. Na nagrobku wykuto napis: „feci, quod potui, faciant meliora potentes” – „zrobiłem, co mogłem, kto potrafi, niech robi lepiej”

Autorstwa Gapcior - Praca
własna, CC BY-SA 4.0,
[https://commons.wikimedia.org/
w/index.php?curid=11108254](https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11108254)

Stanisław Lem

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Upamiętnienia

Nazwiskiem pisarza została nazwana planetoida (3836) Lem, Ijon Tichy, jeden z bohaterów książek Lema, użyczył za to imienia planetoidzie (343000) Ijontichy, a inny, Pirx, kraterowi na powierzchni Charona, księżycu Plutona. W grudniu 2019 r. nazwę Solaris otrzymała gwiazda w gwiazdozborze Pegaza, a krążącą wokół niej planetę nazwano Pirxem. 21 listopada 2013 r. wystrzelono w kosmos raketę, na której pokładzie znajdował się nanosatelita BRITE-PL „Lem”. Zbudowany w Krakowie synchrotron nosi nazwę „Solaris” – tak jak powieść Lema. Nazwiskiem pisarza nazwano także ulice w niektórych polskich miastach, jego imię noszą placówki oświatowe. Polscy twórcy poświęcili jemu swoje utwory, a jego pisarstwo było inspiracją dla innych (21 października 2011 z okazji 90. rocznicy urodzin Lema wydawnictwo Powergraph opublikowało antologię opowiadań fantastycznych polskich autorów pt. *Głos Lema*, ze wstępem Jacka Dukaja.

Artystyczna wizualizacja widoku na planetę Pirx z powierzchni jej hipotetycznego księżyca.

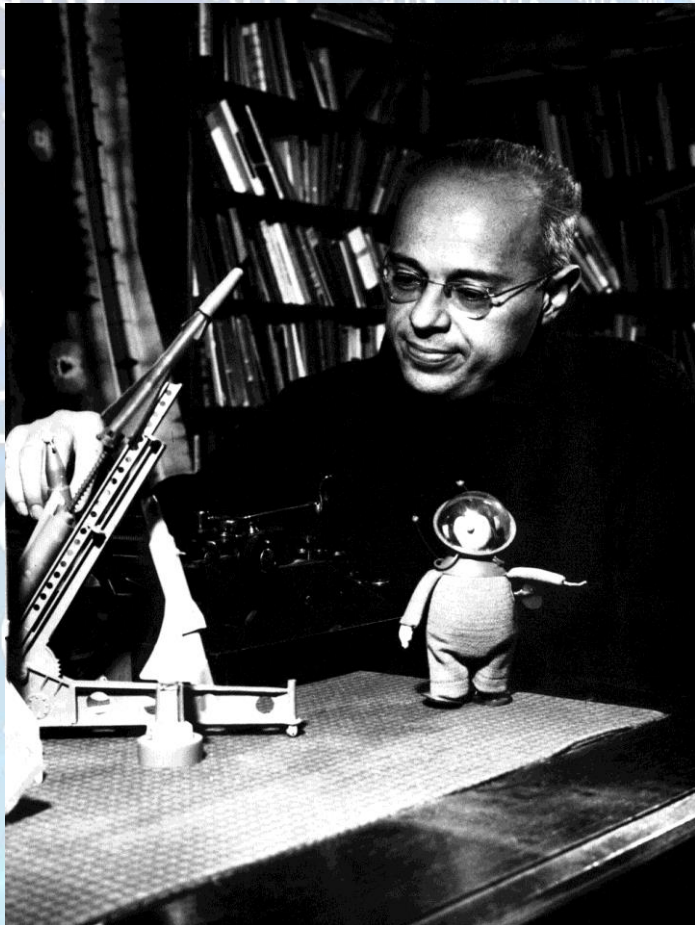
Autorstwa M. Mizera / PTA / IAU100 -
<http://www.iau100.pl/planety/bez-kategorii/startuje-glosowanie-na-nazwe-dla-polskiej-planety>, CC BY 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=82303709>

https://pl.wikipedia.org/wiki/Stanis%C5%82aw_Lem

Stanisław Lem

Upamiętnienia

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

Uchwałą Sejmu RP IX kadencji z 27 listopada 2020 zdecydowano o ustanowieniu roku 2021 Rokiem Stanisława Lema.

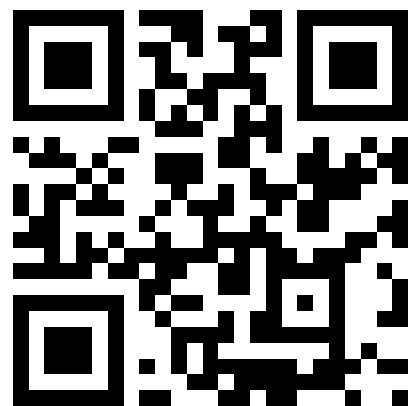

copyright: © by Tomasz Lem
www.roklema.pl

LEM 2021
100 ROCZNICA URODZIN

<https://roklema.pl>

Stanisław Lem - materiały

Oprac. Ewa Dolata-Makuch